

MODINFO KFT

MÓDSZERTANI FÜZETEK

**GYAKORLATI ÚTMUTATÓ
A PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ
ÉS ÁTDOLGOZÁSÁHOZ**

2003

Felelős kiadó: MODINFO KFT
Ügyvezető igazgató: Komár Dezsőné

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ
A PEDAGÓGIAI PROGRAM
FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ ÉS ÁTDOLGOZÁSÁHOZ

2003.

ISSN

Összeállította: Marunák Ferenc igazgató
Marunák Ferencné igazgató

Lektorálta: Nagy Tiborné ny. igazgató

Tartalom

BEVEZETŐ	1
I. A TARTALMI SZABÁLYOZÁSRA VONATKOZÓ ÚJ RENDELKEZÉSEK A MÓDOSÍTOTT KÖZOKTATÁSI TÖRVÉNYBEN	3
II. A KÖZOKTATÁSRÓL SZÓLÓ 1993. ÉVI LXXIX. TÖRVÉNYNEK AZ ISKOLÁK TARTALMI MUNKÁJÁT SZABÁLYOZÓ MEGVÁLTOZOTT SZAKASZAI A 2003. JÚNIUSI TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁS UTÁN	7
III. A NEVELŐ ÉS OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI SZAKASZAINAK VÁLTOZÁSAI	26
IV. A TARTALMI SZABÁLYOZÁS DOKUMENTUMAINAK VÁLTOZÁSAI	30
1. Mit jelent a háromszintű, de kétpólusú szabályozás?	30
2. Nemzeti alaptanterv	31
3. A Nemzeti alaptanterv felülvizsgálata és a felülvizsgált Nemzeti alaptanterv bevezetése.....	32
4. A kerettantervek.....	34
5. A pedagógiai program.....	36
6. A nevelési program	37
7. A helyi tanterv	38
8. A helyi tantervek elkészítése és az ezzel kapcsolatos határidők	40
9. A helyi tantervre vonatkozó egyéb törvényi előírások	42
V. AZ ISKOLAI OKTATÁS TARTALMÁT ÉS IDŐKERETEIT MEGHATÁROZÓ TANTERVI VÁLTOZATOK A 2003/2004. ÉS AZ AZT KÖVETŐ TANÉVEKBEN	45
VI. AZ ISKOLAI NEVELŐ ÉS OKTATÓ MUNKA IDŐKERETEI A TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁS UTÁN	47
1. A tanulói óraszámok változása	47
1.1. A tanulók kötelező tanórai foglalkozásai	47
1.2. A tanulók választható tanórai foglalkozásai	48
1.3. A tanulók heti kötelező és választható tanórai óraszámának változásai a következő tanévekben	50
2. Az iskolai nevelő és oktató munkához rendelkezésre álló órakeretek	52
3. Néhány további előírás a helyi tantervek órakereteinek meghatározásához	54
VII. A PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATÁVAL, MÓDOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS NEVELŐTESTÜLETI FELADATOK ÉS EZEK ÜTEMEZÉSE	60
1. A nevelőtestület elméleti felkészülése a pedagógiai program felülvizsgálatára és módosítására	60
2. A nevelőtestület feladatainak megtervezése és ütemezése a pedagógiai program felülvizsgálatára	61
3. Az iskola helyi tantervének felülvizsgálata és módosítása a megváltozott Nemzeti alaptanterv, illetve kerettanterv alapján.....	62
4. A nevelési program felülvizsgálata és módosítása	63
5. A pedagógiai program módosítása	64

BEVEZETŐ

Az Országgyűlés 2003. június 23-án fogadta el a közoktatási törvény legújabb módosítását tartalmazó 2003. évi LXI. Törvényt, mely a Magyar Közlöny 2003. évi 85. számában (július 16.) olvasható.

A közoktatás irányítói szerint a törvényi szabályozásban végrehajtott változtatások legfőbb céljai a következőkben foglalhatóak össze:

1. A társadalmi esélyegyenlőség elősegítése; az esélykülönbségek csökkentése.
2. A tanulók túlterhelésének csökkentése.
3. A tanulók az iskolai munkájuk során olyan korszerű, az életben is használható tudást és képességeket szerezzenek, melyeket az iskolából kikerülve egész életük során képesek lesznek hasznosítani.

A módosítások miatt a közoktatási törvény rendelkezéseinek széles köre megváltozott, így ezek megismerése, feldolgozása, illetve jogszerű alkalmazása több feladatot ró a közoktatási intézmények vezetőire és nevelőtestületeire.

A törvényi változás jó néhány ponton érinti a tartalmi szabályozás kérdését is. Az eddigi szabályozáshoz képest megváltozott a NAT, a kerettantervek, valamint a pedagógiai program és a helyi tanterv funkciója, szerkezete.

Kiadványunkban most csak a tartalmi szabályozás kérdéskörével összefüggő törvényi módosításokat vesszük sorra, különös tekintettel az iskolai pedagógiai programok átdolgozásával összefüggő tudnivalókra és feladatokra. (A közoktatási törvény módosításának más szakaszait csak annyiban tárgyaljuk, amennyiben témánkkal összefüggnek.)

A közoktatási törvény 2003. évi módosítása után a közoktatási intézményekre most újra nagy feladat vár: legkésőbb 2004. június 30-ig minden óvodának, iskolának és kollégiumnak felül kell vizsgálnia, és az új törvényi szabályozásnak megfelelően módosítania kell pedagógiai programját.

Bár az ilyen jellegű feladat a nevelőtestületek számára már nem ismeretlen – hisz az elmúlt hat évben a közoktatási intézmények két alkalommal készítették el vagy módosították alapvetően pedagógiai programjaikat, illetve helyi tantervüket – kiadványunkkal e feladat minél sikeresebb végrehajtásához szeretnénk segítséget nyújtani az iskolák vezetőinek és pedagógusainak.

2003. november

Szerzők

I. A TARTALMI SZABÁLYOZÁSRA VONATKOZÓ ÚJ RENDELKEZÉSEK A MÓDOSÍTOTT KÖZOKTATÁSI TÖRVÉNYBEN

A hazai közoktatás tartalmi szabályozásában bekövetkezett legfontosabb változtatásokat a 2003. júniusi törvénymódosítást követően az alábbiakban foglalhatjuk össze. (A közoktatási törvény a továbbiakban Kt.)

- 1.) Megváltoztak a nevelő és oktató munka pedagógiai szakaszai, valamint ehhez kapcsolódva az általános iskola egyes évfolyamain módosult a szakrendszerű és a nem szakrendszerű oktatás aránya. Ehhez igazította a törvényi szabályozás a pedagógusok képesítési követelményeit is. (Kt. 8.§; Kt. 17.§)
- 2.) Az alapfokú és a középfokú nevelés-oktatás szakaszán belül a tananyagok és a követelmények egymásra épülnek, vagyis a tanterv lineáris felépítésű lesz, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy a középiskolában nem kell majd újratanítani az általános iskolában feldolgozott tananyagot. (Kt. 8.§)
- 3.) Módosult a Nemzeti alaptanterv, valamint a kerettanterv funkciója és tartalma. Ennek megfelelően megváltoztak a helyi tanterv elkészítésére vonatkozó rendelkezések is. (Kt. 8.§; Kt. 8/A.§; Kt. 45.§)
- 4.) Pontosította a törvény a szakiskolákban indítható felzárkóztató oktatással kapcsolatos előírásokat. (Kt. 27.§)
- 5.) A gimnáziumokban és a szakközépiskolákban a tizenharmadik évfolyamig tart a tanítás, ha az iskola a kilencedik évfolyamon nyelvi előkészítő tanfolyamot szervez. (Kt. 28.§; Kt. 29.§)

- 6.) A közoktatási intézményeknek meg kell határozniuk minőségpolitikájukat. A minőségpolitika végrehajtása érdekében minőségfejlesztési rendszert kell működtetniük. A minőségpolitikát és a minőségfejlesztési rendszert az intézményi minőségirányítási programban kell meghatározni. (Kt. 40.§)
- 7.) A fenntartónak a pedagógiai programot jóváhagyás előtt olyan szakértővel kell véleményeztetnie, akit az adott intézménytípusnak megfelelő szakterületen vettek nyilvántartásba. (Kt. 44.§)
- 8.) Az iskolákban lehetőség nyílik a projektoktatás megszervezésére is. (Kt. 45.§)
- 9.) A nyolc évfolyamnál kevesebb évfolyammal működő általános iskolának a helyi tantervét összhangba kell hoznia annak az iskolának a helyi tantervével, amelyben a tanulók az iskola utolsó évfolyamának befejezése után – mint kötelező felvételt biztosító iskolában – folytathatják tanulmányaikat. (Kt. 46.§)
- 10.) Módosult az iskolák pedagógiai programjának tartalma. (Kt. 48.§; Kt. 70.§)
- 11.) A törvény meghatározta az egyes évfolyamokon kötelezően megtartandó, illetve az ezen felül megszervezhető testnevelési órák számát. (Kt. 48.§)
- 12.) Bár nem a 2003. júniusi törvénymódosítás szabályozta újra a kötelező tanórai foglalkozások maximális számát, ez mégis az idei (2003/2004) tanévet érintő változás, hiszen az első, az ötödik és a kilencedik évfolyamon 2003. szeptemberétől kellett e rendelkezéseknek megfelelően megszervezni a nevelő-oktató munkát. (Kt. 52.§)

- 13.) A módosított közoktatási törvény előírja az iskolai sportköri foglalkozások minimális óraszámát. (Kt. 52.§)
- 14.) Az általános iskola első négy évfolyamán biztosítani kell a mindennapos testmozgást. (Kt. 52.§)
- 15.) Növekszik a tehetség kibontakoztatására és a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására szolgáló órák száma, de ezek az órák szolgálják majd az első-negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítését is. (Kt. 52.§)
- 16.) A napközis, a tanulószobai, a kollégiumi foglalkozások, illetve az iskolaotthonos oktatás esetén biztosítani kell a játékos, egészségfejlesztő testmozgást . (Kt. 53.§)
- 17.) Legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozást kell szervezni, ha az első-negyedik évfolyamra járó tanuló eredményes felkészülése ezt szükségessé teszi. (Kt. 71.§)
- 18.) A helyi önkormányzati intézményfenntartóknak el kell készíteniük az önkormányzati minőségirányítási programjukat. (Kt. 85.§)
- 19.) A tanuló számára kötelező – iskolai vagy iskolán kívüli – foglalkozásokat az iskola ingyenesen köteles megszervezni minden tanuló részére. Az iskola nem kérhet pénzt a szülőktől az olyan iskolán kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozásért, kirándulásért, erdei iskoláért, amelyek kapcsolódnak az iskolai pedagógiai program végrehajtásához. (Kt. 114.§)

- 20.) Az értelmező rendelkezések sorába néhány új fogalom is bekerült, néhány már előzőleg is itt szereplő fogalom meghatározása pedig pontosítva lett. (Kt. 121.§)
- 21.) Bár a módosítások többsége 2003. szeptember 1-jén hatályba lépett, néhány rendelkezés csak későbbi időponttól lesz majd hatályos. (Kt. 124.§; Kt. 128.§; Kt. 129.§)
- 22.) A pedagógiai program elkészítésében közreműködő pedagógusok kötelező óraszámát csökkenteni lehet. (Kt. 129.§)
- 23.) Az iskoláknak 2004. június 30-ig kell felülvizsgálniuk pedagógiai programjukat, és meg kell küldeniük a fenntartónak jóváhagyásra. Ha a fenntartónak ötnél több közoktatási intézménye van, legkorábban 2004. április 15-én kérheti a módosított pedagógiai programot az intézményektől. Az általános iskolák két szakaszban is elvégezhetik a pedagógiai program módosítását. (Kt. 129.§)
- 24.) Kerettantervet lehet készíteni az alternatív iskolák számára, valamint kerettantervet készíthet az iskolafenntartó egyház és más fenntartó vagy iskola is. (Kt. 131.§)

II. A KÖZOKTATÁSRÓL SZÓLÓ 1993. ÉVI LXXIX. TÖRVÉNYNEK AZ ISKOLÁK TARTALMI MUNKÁJÁT SZABÁLYOZÓ

MEGVÁLTOZOTT SZAKASZAI

A 2003. JÚNIUSI TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁS UTÁN

„8. § (3) Az alapfokú nevelés-oktatás szakasza az első évfolyamon kezdődik, és a nyolcadik évfolyam végéig tart. Az alapfokú nevelés-oktatás szakasza négy részre tagolódik, melyek a következők:

a) az első évfolyamon kezdődő és a második évfolyam végéig tartó bevezető,
b) a harmadik évfolyamon kezdődő és a negyedik évfolyam végéig tartó kezdő,
c) az ötödik évfolyamon kezdődő és a hatodik évfolyam végéig tartó alapozó,
d) a hetedik évfolyamon kezdődő és a nyolcadik évfolyam végéig tartó fejlesztő szakasz. A bevezető és a kezdő szakaszban, továbbá – a tanulók igényéhez igazodóan, a helyi tantervben meghatározottak szerint – az alapozó szakasz kötelező tanórai foglalkozása időkeretének huszonöt-negyven százalékában nem szakrendszerű oktatás, az alapozó szakasz fennmaradó időkeretében és a fejlesztő szakaszban szakrendszerű oktatás folyik.

(4) A középfokú nevelés-oktatás szakasza a kilencedik évfolyamon kezdődik, és szakiskolában a tizedik, középiskolában a tizenkettedik vagy a tizenharmadik évfolyam végén fejeződik be. A középfokú nevelés-oktatás szakasza két részre tagolódik, melyek a következők:

a) a kilencedik évfolyamon kezdődő és a tizedik vagy a tizenegyedik évfolyam végéig tartó, általános műveltséget megszilárdító,
b) a tizenegyedik vagy a tizenkettedik évfolyamon kezdődő és a tizenkettedik, illetve a tizenharmadik évfolyam végéig tartó, általános műveltséget – a tanuló érdeklődésének, adottságának megfelelően – elmélyítő, pályaválasztást segítő szakasz.

(5) Az iskolai nevelés-oktatás általános műveltséget megalapozó szakaszán belül az egyes iskolai évfolyamok tananyaga és követelményei egymásra épülnek.

(9) Az általános műveltséget megalapozó szakaszban az iskolai nevelés-oktatás tartalmi

egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot a Nemzeti alaptanterv biztosítja. A Nemzeti alaptanterv kötelező rendelkezéseket állapíthat meg az oktatásszervezés körében, így különösen a tanulók heti és napi terhelésének korlátozására. A Nemzeti alaptantervben kell meghatározni az iskolának az egészségfejlesztéssel, a fogyasztóvédelemmel és a környezetvédelemmel összefüggő feladatait. A Nemzeti alaptantervben foglaltak teljesítését az oktatási miniszter által kiadott kerettantervek segítik.

(12) A Nemzeti alaptantervet a Kormány adja ki. A Nemzeti alaptantervnek a Kormány részére történő benyújtása előtt be kell szerezni az Országos Köznevelési Tanács egyetértését és a Közoktatás-politikai Tanács véleményét, továbbá a nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelő-oktató munkát érintő kérdésekben az Országos Kisebbségi Bizottság egyetértését.

8/A. § (1) A kerettanterv ajánlást tartalmaz:

a) a nevelés és oktatás céljára, a tantárgyak rendszerére, az egyes tantárgyak témaköreire, a témakörök tartalmára, a tantárgyak évfolyamonkénti követelményeire, a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeretre, az iskolai egészségfejlesztéssel, fogyasztóvédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására,

b) szakiskolában a pályaorientációra, a szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatásra, továbbá az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás és a pályaorientáció, a szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatás, illetve a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolására, időkereteire, arányaira,

c) szakközépiskolában a szakmai orientációra, az elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatásra, továbbá az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás és a szakmai orientáció, az elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatás, illetve a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolására, időkereteire, arányaira.

(2) Az iskolában a nevelő-oktató munka a pedagógiai program alapján folyik. A pedagógiai program magában foglalja a nevelési programot és a helyi tantervet, továbbá a szakképzésben részt vevő iskolákban a szakmai programot.

17. § (1) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, nevelési-oktatási intézményben pedagógus-munkakörben az alkalmazható, aki az e törvényben meghatározott felsőfokú iskolai (egyetemi vagy főiskolai szintű) végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezik.

A megfelelő felsőfokú iskolai végzettségek és szakképzettségek a következők:

a) óvodában óvodapedagógusi, konduktor-óvodapedagógusi;

b) az iskolai oktatás első-negyedik évfolyamán

– valamennyi tantárgyhoz a tanítói, konduktor-tanítói, konduktori (a továbbiakban a konduktori és a konduktor-tanítói végzettség együtt: konduktor),

– a testnevelés tantárgyhoz a tantárgynak megfelelő tanári,

– feltéve, hogy e területeken az iskolában a helyi tantervben foglaltak alapján emelt szintű oktatás folyik, a művészetek, az idegen nyelv, a nemzetiségi és etnikai kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyakhoz a tantárgynak megfelelő tanári;

c) az iskolai oktatás ötödik-hatodik évfolyamán a nem szakrendszerű oktatásban a *b)* pontban meghatározottak szerinti, a szakrendszerű oktatásban a tantárgynak megfelelő szakos tanári vagy a műveltségi területnek megfelelő képesítést nyújtó tanítói;

e) középiskolában a kilencedik évfolyamtól kezdődően a tantárgynak megfelelő szakos egyetemi szintű tanári, a művészetek, a testnevelés, a technika-gyakorlati foglalkozás tantárgyak esetén a tantárgynak megfelelő tanári;

d) az iskolai oktatás hetedik–nyolcadik, továbbá a középiskola kivételével a kilencedik–tizedik évfolyamán a tantárgynak megfelelő szakos tanári;

k) alapfokú művészetoktatási intézményben, művészeti szakközépiskolában, szakiskolában a művészeti szakmai tantárgyakat oktató pedagógusnak a művészeti tárgynak megfelelő szakirányú tanári vagy művész; művészeti szakközépiskolában, ha van a képzés szakirányának megfelelő egyetemi szintű képzés, a tizenegyedik évfolyamtól a művészeti tárgynak megfelelő egyetemi szintű tanári, illetve művész;

(7) Tantárgyi modul (tánc és dráma, hon- és népismeret, egészségtan, mozgókép- és médiaismeret, etika, társadalomismeret stb.) oktatására a megfelelő szakos tanári végzettség és szakképzettség, vagy a munkakörre előírt végzettség és szakképzettség mellett a tantárgyi modulnak megfelelő szakirányú továbbképzésben szerzett

szakképzettség jogosít.

(8) Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor taníthat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés vagy szakirányú továbbképzés keretében történő felkészülés keretében elsajátította a hat-tizenkét éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket és az eredményes felkészítéséhez szükséges módszereket. E rendelkezéseket alkalmazni kell a szakkollégiumi végzettséggel nem rendelkező tanítóra is, azzal az eltéréssel, hogy a felkészülés során a tizenegy-tizenkettő éves korosztály neveléséhez-oktatásához szükséges ismereteket sajátítsa el.

27. § (8) Az, aki nem fejezte be az általános iskola nyolcadik évfolyamát, és elmúlt tizenhat éves, a nappali rendszerű iskolai oktatás keretében felzárkóztató oktatásban vehet részt. A felzárkóztató oktatás egy vagy két évig (tíz vagy húsz hónapig) tart. A felzárkóztató oktatást a következők figyelembevételével kell megszervezni:

a) A tanuló a felzárkóztató oktatás keretében elsajátítja azokat az ismereteket, amelyek a szakképzés megkezdéséhez szükségesek. A tanuló a felzárkóztató oktatás sikeres befejezése után a szakképzési évfolyamon, évfolyamokon felkészül a szakmai vizsga letételére.

b) Ha a tanuló az általános iskola

– hatodik évfolyamát sikeresen befejezte, a kétéves (húsz hónapos),

– hetedik évfolyamát sikeresen befejezte, az egyéves (tíz hónapos)

felzárkóztató oktatás befejezéséről kiállított bizonyítvány alapfokú iskolai végzettséget tanúsít.

c) Ha a tanuló az általános iskola hat évfolyamánál kevesebb évfolyamot fejezett be sikeresen, a kétéves (húsz hónapos) felzárkóztató oktatás után alapfokú iskolai végzettség hiányában is megkezdheti tanulmányait az alapfokú iskolai végzettséghez kötött szakképesítés megszerzése céljából, feltéve, hogy a szakképzési évfolyamok számát eggyel megnövelik, és minden szakképzési évfolyamon legalább háromszázötven órában biztosítják az iskolai nevelés-oktatás általános műveltséget megalapozó szakasza követelményeinek az elsajátítását. Az alapfokú iskolai végzettség meglétéhez kötött

szakképesítést igazoló bizonyítvány ebben az esetben alapfokú iskolai végzettséget is tanúsít.

d) Ha a tanuló az e bekezdésben meghatározottak szerint nem szerezhethet vagy nem kíván alapfokú iskolai végzettséget szerezni, a felzárkóztató oktatásban egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyam keretében a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket (kompetenciát) szerzi meg, és a szakképzési évfolyamon a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetencia) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel.

e) Az, aki az e bekezdésben meghatározottak szerint alapfokú iskolai végzettséget szerzett, a nappali rendszerű iskolai oktatás keretében megkezdheti tanulmányait a szakképzési évfolyamon a tizedik évfolyam elvégzéséhez kötött szakképesítés megszerzése céljából, feltéve, hogy a szakképzési évfolyamok számát eggyel megnövelik, és a tanuló részére minden szakképzési évfolyamon legalább háromszázötven órában tanítják a nevelés-oktatás általános műveltséget megalapozó szakaszának követelményeit is.

f) Az e bekezdésben szabályozott oktatást az oktatási miniszter által e törvény 95. §-a (1) bekezdésnek *j)* pontja alapján kiadott pedagógiai rendszer alapján kell megszervezni.

g) A tanuló részére biztosítani kell a kollégiumi elhelyezést, ha e nélkül nem tudna bekapcsolódni a felzárkóztató oktatásba.

28. § (4) Ha az (1)–(2) bekezdésben meghatározott gimnáziumban a nevelő és oktató munka két tanítási nyelven (magyarul és idegen nyelven, beleértve a nemzetiségi és a kisebbségi nyelvet is) folyik (a továbbiakban: két tanítási nyelven folyó oktatás) – a Két tanítási nyelvű iskolák irányelve, illetve a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvében meghatározottak szerint –, a nevelés és oktatás a tizenharmadik évfolyamon fejeződhet be. Tizenharmadik évfolyamon fejeződhet be a nevelés és oktatás a gimnáziumban akkor is, ha a kilencedik évfolyamon legalább a kötelező tanórai foglalkozások negyven százalékának megfelelő időkeretben idegen nyelvből, illetve a

nemzetiségi és a kisebbségi nyelvből intenzív nyelvi felkészítés folyik, továbbá a gimnázium a tizedik-tizenharmadik évfolyamon emelt szintű oktatás keretében felkészíti a tanulót az adott nyelvből az emelt szintű érettségi vizsga letételére. A nyelvi előkészítésre fel nem használt időkeret legalább huszonöt százalékát informatikai ismeretek oktatására, a fennmaradó időkeretet pedig képességfejlesztésre kell fordítani (a továbbiakban: nyelvi előkészítő évfolyam). A hat vagy nyolc évfolyammal működő gimnáziumban a nyelvi előkészítő évfolyam a kilencedik évfolyam helyett másik évfolyamon is megszervezhető.

29. § (2) Ha a szakközépiskolában a nevelő és oktató munka két tanítási nyelven folyik – a Két tanítási nyelvű iskolák irányelve, illetve a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvében meghatározottak szerint –, a középiskolai évfolyamon a nevelés és oktatás a tizenharmadik évfolyamon fejeződhet be. Tizenharmadik évfolyamon fejeződhet be a nevelés és oktatás a szakközépiskolában akkor is, ha a kilencedik évfolyamon legalább a kötelező tanórai foglalkozások negyven százalékának megfelelő időkeretben idegen nyelvből, illetve a nemzetiségi és kisebbségi nyelvből intenzív nyelvi felkészítés folyik, továbbá a szakközépiskola a tizedik-tizenharmadik évfolyamon emelt szintű oktatás keretében felkészíti a tanulót az adott nyelvből az emelt szintű érettségi vizsga letételére. A nyelvi előkészítésre fel nem használt időkeret legalább huszonöt százalékát informatikai ismeretek oktatására, a fennmaradó időkeretet pedig képességfejlesztésre kell fordítani. A szakképzési évfolyamok száma egy évfolyammal növelhető, ha az oktatás két tanítási nyelven folyik.

40. § (10) A közoktatási intézmény feladatai hatékony, törvényes és szakszerű végrehajtásának folyamatos javítása, fejlesztése céljából meghatározza minőségpolitikáját. A minőségpolitika végrehajtása érdekében minőségfejlesztési rendszert épít ki és működtet. A minőségpolitikát és minőségfejlesztési rendszert a közoktatási intézmény minőségirányítási programjában kell meghatározni (a továbbiakban: intézményi minőségirányítási program). Az intézményi minőségirányítási

programot az intézmény vezetője készíti el, és az alkalmazotti közösség fogadja el. Elfogadása előtt be kell szerezni az iskolaszék [Kt. 60–61. §] és az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat [Kt. 63. §] véleményét. Az intézményi minőségirányítási program a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

(11) Az intézményi minőségirányítási program határozza meg az intézmény működésének hosszú távra szóló elveit és a megvalósítását szolgáló elképzeléseket. Az intézményi minőségirányítási programban kell meghatározni az intézmény működésének folyamatát, ennek keretei között a vezetési, tervezési, ellenőrzési, mérési, értékelési feladatok végrehajtását.

(12) A szervezeti és működési szabályzatot, a házirendet és az intézményi minőségirányítási programot nyilvánosságra kell hozni. A házirend egy példányát az óvodába, iskolába, kollégiumba történő beiratkozáskor a szülőnek, tanulónak át kell adni.

44. § (1) A nevelési-oktatói intézményben a nevelő és oktató munka nevelési, illetve pedagógiai program szerint folyik. A nevelési, illetve pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el, és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. A fenntartó a nevelési program és a pedagógiai program jóváhagyása előtt köteles – az Országos szakértői névjegyzékben szereplő, az adott intézménytípusnak megfelelő szakterületen nyilvántartásba vett – szakértő véleményét beszerezni. Ha az Országos szakértői névjegyzékben nincs az intézménytípusnak megfelelő szakterület, olyan szakértő véleményét kell beszerezni, akinek az adott intézménytípusban legalább öt év pedagógus-munkakörben szerzett gyakorlata van.

(2) A nevelési, illetve pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni. A szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatni kell azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz. Tájékoztatni kell őket továbbá az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, valamint arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

45. § (2) Az iskola pedagógiai programot, annak részeként – ha e törvény másként nem

rendelkezik – a Nemzeti alaptanterv alapján helyi tantervet készít, vagy az ilyen módon készített helyi tantervek közül választ, és azt építi be helyi tantervként a pedagógiai programjába. Az iskola az oktatási miniszter által kiadott kerettantervek alapján is elkészítheti helyi tantervét, illetve a kerettantervet is beépítheti helyi tantervként a pedagógiai programjába. A középiskola a helyi tantervének elkészítéséhez figyelembe veszi az érettségi vizsga vizsgatárgyainak vizsgakövetelményeit is.

(5) A pedagógiai program a tananyagot vagy annak egy részét feldolgozhatja olyan témaegységekre, amelyeknek középpontjában a mindennapi élet valamely, a tanulók által megtervezhető és kivitelezhető feladata áll. A témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és a pedagógusok közös tevékenységére, együttműködésére épül, a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján (a továbbiakban: projektoktatás). A projektoktatás megszervezésekor a tanulói foglalkozások megszervezésére vonatkozó rendelkezésektől – az iskolai időkeretek meghatározására vonatkozó előírások megtartásával – el lehet térni.

46. § (2) Ha az általános iskola kevesebb, mint nyolc évfolyammal működik, helyi tantervének összhangban kell állnia annak az iskolának a helyi tantervével, amelyikben az utolsó évfolyamának befejezését követően a tanulók – mint kötelező felvételt biztosító iskolában – folytathatják tanulmányaikat.

48. § (1) Az iskola pedagógiai programja meghatározza:

a) az iskola nevelési programját, ennek keretén belül

– az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,

– a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,

– a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat,

– a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységet,

– a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységet,

– a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat,

- a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet,
- a pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékét,
- a szülő, tanuló, iskolai és kollégiumi pedagógus együttműködésének formáit, továbbfejlesztésének lehetőségeit.

b) az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül

- az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyakat, a kötelező és választható tanórai foglalkozásokat és azok óraszámait, az előírt tananyagot és követelményeit,
- az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit,
- az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételeit,
- az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményeit és formáit, a tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményeit, továbbá – jogszabály keretei között – a tanuló teljesítménye, magatartása és szorgalma értékelésének, minősítésének formáját,
- moduláris oktatás esetén az egyes modulok értékelését és minősítését, valamint beszámítását az iskolai évfolyam sikeres befejezésébe,
- a középszintű érettségi vizsga témaköreit,
- a tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszereket,
- nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelés és oktatás esetén a nemzeti, etnikai kisebbség anyanyelvi, történelmi, földrajzi, kultúra- és népismereti tananyagot,
- nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelésben és oktatásban részt vevő tanulók részére a magyar nyelv és kultúra elsajátítását biztosító tananyagot,
- a nemzeti, etnikai kisebbséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzeti, etnikai kisebbség kultúrájának megismerését szolgáló tananyagot,

e) szakközépiskola és szakiskola esetén a szakmai programot.

(2) Az iskola első-negyedik évfolyamán a helyi tantervbe évfolyamonként legalább heti három, a többi évfolyamán heti átlagban két és fél testnevelési órát be kell építeni. A helyi

tantervbe – a nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének terhére – további egy vagy több testnevelési óra is beépíthető. A többlet testnevelési órákkal az e törvény 52. §-ának (3) bekezdésében meghatározott tanulói kötelező tanórai foglalkozások száma növelhető. Ha az iskolában iskolaotthonos nevelés és oktatás folyik, a helyi tantervbe minden tanítási napra – a délelőtti vagy a délutáni tanítási időszakokra – be kell építeni a testnevelési órát. A többlet testnevelési órákat az első-negyedik évfolyamon – az e törvény 17. §-ának (8) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelő – testnevelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező tanár is taníthatja.

(3) Az iskola nevelési programjának részeként el kell készíteni az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési programját. Az iskolai egészségnevelési programnak tartalmaznia kell az egészségfejlesztéssel összefüggő iskolai feladatokat, beleértve a mindennapi testedzés feladatainak végrehajtását szolgáló programot is. Az iskolai egészségnevelési program elkészítéséhez be kell szerezni az iskola-egészségügyi szolgálat véleményét.

(4) Az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni

- a) az iskolai írásbeli beszámoltatások formáit, rendjét, korlátait, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepét, súlyát,
- b) az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait.

52. § (3) A tanuló kötelező tanórai foglalkozása – a (4) és (6) bekezdés kivételével – nem lehet több

- a) az első–harmadik évfolyamon napi négy tanítási óránál;
- b) a negyedik–hatodik évfolyamon napi négy vagy öt (heti átlagban négy és fél) tanítási óránál;
- c) a hetedik–nyolcadik évfolyamon napi öt tanítási óránál;
- d) a kilencedik–tizedik évfolyamon napi öt vagy hat (heti átlagban öt és fél) tanítási óránál;
- e) középiskolában – az *f)–g)* pontban meghatározott kivétellel – a tizenegyedik évfolyamtól napi hat tanítási óránál;

f) a szakképzésben az iskolai és iskolán kívüli gyakorlati képzés a szakképzési törvényben meghatározott időnél;

g) szakképzési évfolyamon, a szakmai elméleti tanítási órák száma napi hét tanítási óránál, egy tanítási napon a szakmai elméleti és szakmai gyakorlati tanítási órák száma napi nyolc tanítási óránál; ha a szakiskola vagy a szakközépiskola művészeti szakmai vizsgára készít fel, párhuzamos oktatás esetén heti átlagban napi nyolc tanítási óránál. Ha a szakiskola vagy a szakközépiskola párhuzamos oktatás keretében készít fel a művészeti szakmai vizsgára, a tanítási év átlagában az általános műveltséget megalapozó pedagógiai szakasz követelményeinek átadására fordított tanítási órák száma nem lehet kevesebb – a (3) bekezdés b)–e) pontjában – az évfolyamra meghatározott tanórai foglalkozás ötven százalékánál.

(9) Az iskola a kötelező tanórai foglalkozások keretében köteles gondoskodni a könnyített testnevelés szervezéséről. Az iskola köteles megteremteni a tanulók mindennapi testedzéséhez szükséges feltételeket, valamint köteles biztosítani – ha az iskolában legalább négy évfolyam és annak keretén belül évfolyamonként legalább egy-egy osztály működik – az iskolai sportkör működését. A mindennapi testedzéshez szükséges időkeretet a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások megtartásához rendelkezésre álló időkeret terhére kell megteremteni. Az iskola a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezéséhez rendelkezésre álló időkeret terhére szervezi meg az iskolai sportkör foglalkozásait. A mindennapi testedzés megszervezésébe az iskolai sportkör foglalkozásait be kell számítani. Az iskolai sportkör feladatait – az iskolával kötött megállapodás alapján – az iskolában működő diáksport egyesület is elláthatja. Az iskolai sportköri foglalkozások megszervezéséhez – sportágak és tevékenységi formák szerint létrehozott iskolai csoportonként – (a továbbiakban: sportcsoport) hetente legalább kétszer negyvenöt percet biztosítani kell, a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezésére rendelkezésre álló, a (7) bekezdés alapján számított időkeretből. Az iskolai sportkör kezdeményezésére a (7) bekezdés alapján az egész iskolára számított nem kötelező tanórai foglalkozásokra rendelkezésre álló időkeret legalább húsz százalékát (a továbbiakban: minimális időkeret) az iskolai sportkör foglalkozásainak a

megszervezéséhez kell biztosítani, ha az iskolában a sportcsoportok száma eléri az egész iskolára számított nem kötelező tanórai foglalkozások számának a tíz százalékát. A minimális időkeret arányosan csökkenthető, ha a sportcsoportok száma kevesebb a nem kötelező tanórai foglalkozásokra rendelkezésre álló időkeret tíz százalékánál. A sportköri foglalkozásokat testnevelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező tanár vezeti.

(10) Az általános iskola első-negyedik évfolyamán biztosítani kell a mindennapos testmozgást. A mindennapos testmozgás a helyi tantervben meghatározott legalább heti három testnevelési óra és a játékos testmozgás keretében valósul meg. Az általános iskola első-negyedik évfolyamain minden olyan tanítási napon, az iskolaotthonos nevelés és oktatás esetén minden olyan délelőtti tanítási időszakban, amelyben nincs testnevelési óra, meg kell szervezni a – tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó – játékos, egészségfejlesztő testmozgást. A játékos, egészségfejlesztő testmozgás ideje naponként legalább harminc perc, amelyet több, legalább tizenöt perces foglalkozás keretében is meg lehet tartani. A játékos, egészségfejlesztő testmozgást a tanítási órák részeként és szükség szerint legfeljebb egy óraközi szünet ideje legfeljebb ötven százalékának felhasználásával lehet megszervezni.

(11) Egyéni – egy–három tanuló részére szervezett – foglalkozás tartható

a) az alapfokú művészetoktatás zeneművészeti ágában – az előképző kivételével – a tanórai foglalkozások megszervezésére rendelkezésre álló órakeret terhére heti három órában, ha a tanuló részére a tanítási év átlagában – jogszabályban meghatározott időtartamban – legalább heti négy foglalkozás biztosított, heti másfél órában, ha ennél kevesebb foglalkozás biztosított; az egyéni foglalkozást az alapfokú művészetoktatás zeneművészeti ágában a hangszeres és énekes főtárgyi óra esetén egy-egy tanuló részére kell biztosítani,

b) a szakközépiskolában és szakiskolában a kötelező és a nem kötelező tanítási óra megszervezésére rendelkezésre álló órakeret terhére tanulónként heti öt órában, ha az iskola zeneművészeti vagy artista szakmai vizsgára készít fel,

c) az általános iskolában, a középiskolában és szakiskola kilencedik-tizedik évfolyamán a kötelező és a nem kötelező tanórai foglalkozás megszervezésére rendelkezésre álló

órakereten felül – a (3) bekezdésben meghatározott – heti kötelező tanórai foglalkozások tizenkettő százalékában a tehetség kibontakoztatása, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, illetőleg az első-negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítése céljából,

d) az a)–c) pontban meghatározottakon túl az iskola határozza meg, hogy a kötelező és a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezésére rendelkezésre álló időkeret hány százalékát használja fel egyéni foglalkozás megszervezésére.

70. § (1) A pedagógus – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti.

(3) Az első-harmadik évfolyamon – félévkor és év végén, továbbá a negyedik évfolyamon félévkor – szöveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul. Ha a tanuló „felzárkóztatásra szorul” minősítést kap, az iskolának a szülő bevonásával értékelni kell a tanuló teljesítményét, fel kell tárni a tanuló fejlődését, haladását akadályozó tényezőket, és javaslatot kell tenni az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre. Az iskola pedagógiai programja, az évközi érdemjegyek, a félévi és az év végi osztályzatok helyett a tanuló teljesítményének, szorgalmának, magatartásának értékelésére, minősítésére a (2) bekezdésben meghatározottaktól eltérő jelölés, illetőleg szöveges értékelés alkalmazását is előírhatja. Ha az iskola nem alkalmazza az (1)-(2) bekezdésben meghatározottakat, de arra iskolaváltás vagy továbbtanulás miatt szükség van, köteles a félévi és az év végi minősítést osztályzattal is elvégezni. Az iskola által alkalmazott jelölés, értékelés érdemjegyre, osztályzatra való átváltásának szabályait a helyi tantervben kell meghatározni. Az iskola pedagógiai programja meghatározhatja azokat a tananyagokat, tantárgyakat, amelyekből a tanuló teljesítményét, előmenetelét nem kell értékelni, illetve minősíteni, továbbá eltekinthet a magatartás és szorgalom értékelésétől és minősítésétől. Nem mellőzhető azonban a tanuló teljesítményének, előmenetelének értékelése és minősítése azokból a tantárgyakból, amelyek követelményeiből állami vizsgát kell, illetve

lehet tenni. A szakiskola pedagógiai programjában kell meghatározni, hogy a szakmai előkészítő és szakmai alapozó oktatás, illetve a szakközépiskola pedagógiai programjában kell meghatározni, hogy a szakmai orientáció és a szakmacsoportos alapozó oktatás keretében elsajátított ismereteket hány tantárgy keretei között értékelik és minősítik, továbbá moduláris oktatás esetén az egyes modulok értékelését és minősítését.

71. § (4) Ha az első-negyedik évfolyamra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi – az e törvény 52. §-ának (7) bekezdésében, valamint (11) bekezdésének c) pontjában meghatározott időkeret terhére – lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozásokon vegyen részt. E rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a tanköteles tanuló tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt [121. § (1) bekezdés 41. pont] második vagy további alkalommal ismétli ugyanazt az évfolyamot.

85. § (7) A helyi önkormányzati intézményfenntartó elkészíti az önkormányzati közoktatási intézményrendszer működésének minőségirányítási programját (a továbbiakban: önkormányzati minőségirányítási program). Az önkormányzati minőségirányítási program az önkormányzati közoktatási rendszer egészére határozza meg a fenntartó elvárásait az egyes intézményeknek a fenntartói elvárásokkal kapcsolatos feladatait, a közoktatás rendszerének és a közoktatást érintő más ágazatok – gyermek- és ifjúságvédelem, szociálpolitika, munkaerő-gazdálkodás, közművelődés, egészségügy – kapcsolatait, a fenntartói irányítás keretében tervezett szakmai, törvényességi, pénzügyi ellenőrzések rendjét. Az intézményi minőségirányítási programnak összhangban kell állnia az önkormányzati minőségirányítási programmal.

114. § (4) Az ingyenes szolgáltatások körében a nevelési program, a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a mindenki számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát a nevelési-oktatási intézmény

költségvetésének terhére lehet megszervezni. Az iskolaszék – annak hiányában az iskolai szülői szervezet (közösség) és az iskolai diákönkormányzat – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni.

121. § (1) E törvény alkalmazásában

7. emelt szintű oktatás: meghatározott tantárgy ismeretanyagának a helyi tanterv szerinti magasabb követelményekkel történő oktatása, a Nemzeti alaptantervben meghatározott órakeret felhasználásával;

16. integrációs felkészítés: az esélyt teremtő nevelésének és oktatásának az oktatási miniszter által kiadott oktatási program alkalmazásával történő megszervezése, melyben a szociális helyzetükből és fejlettségükből eredő hátrányok ellensúlyozása céljából részt vevő gyermekek, tanulók a többi gyermekkel, tanulóval együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban, osztálybontás esetén azonos csoportban vesznek részt a foglalkozáson, illetve tanulnak, oly módon, hogy az érintett gyermekeknek, tanulóknak a többi gyermekekhez, tanulókhöz viszonyított aránya nem haladhatja meg a jogszabályban meghatározott mértéket;

17. iskolaotthonos nevelés és oktatás: az oktatás megszervezése a délelőtti és a délutáni tanítási időszakban – melyben a tanulók elsajátítják az új ismereteket, tananyagot, és a következő tanítási napokra is felkészülnek – a kötelező tanórai foglalkozások, a nem kötelező tanórai foglalkozások, a napközis foglalkozások, a mindennapos testedzés foglalkozásai időkeretében;

23. minőségpolitika: az a tevékenység, amelynek során a közoktatási intézmény folyamatosan biztosítja a szakmai célkitűzések és az intézmény működésének egymáshoz való közelítését, a tanulók, a szülők, a pedagógusok, valamint a fenntartók, továbbá a munkaerőpiac igényeinek kielégítése céljából;

34. szakrendszerű oktatás: ha az egyes tantárgyakat, műveltségi területeket, tantárgyi modulokat (a továbbiakban együtt: tantárgy) több, az egyes tantárgyak oktatására jogosító megfelelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező pedagógus tanítja; nem

szakrendszerű az oktatás, ha a tanulók részére a tantárgyakat, illetve a tantárgyak nagyobb körét egy, tanítói végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező pedagógus tanítja;

124. § (24) A könyvtáros tanárok (tanítók) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket 2003. szeptember 1-jétől fokozatosan kell bevezetni az általános iskolákban, középiskolákban és szakiskolákban. A kollégiumokban és az alapfokú művészetoktatási intézményekben a könyvtáros tanárok (tanítók) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket 2005. szeptember 1-jétől fokozatosan kell bevezetni. Ezekről az időpontoktól kezdődően a számított létszámból egy, ezt követően tanévenként további fél-fél fő létszám biztosítása kötelező. Ha a közoktatási intézményekben a vezető beosztásban foglalkoztatottak száma eggyel kevesebb, mint amennyit az e törvény 1. számú mellékletének Első része meghatároz, e megbízás kiadása 2005. szeptember 1-jéig nem kötelező. Ha az iskolában, kollégiumban a szabadidő-szervező munkakör nincs betöltve, e munkakör betöltése 2005. szeptember 1-jéig nem kötelező. Az e törvény 52. §-ának (7) bekezdése alapján kiszámított teljes időkeretet a 2004/2005. tanévtől az első-második, az ötödik-hatodik és kilencedik-tizedik évfolyamon lehet bevezetni, a többi évfolyamon az általános iskolában a teljes időkeret nyolcvan százalékanak, a középiskolában a kilencven százalékanak a biztosítása kötelező. A 2005/2006. tanévtől kezdődően a teljes időkeretet kell biztosítani továbbá a harmadik, a hetedik és a tizenegyedik évfolyamokon, míg a 2006/2007. tanévtől kezdődően valamennyi évfolyamon.

128. § (15) Új tantárgyi modul bevezetése esetén a bevezetés első évétől számított tíz évig az adott ismereteket magában foglaló, feldolgozó tantárgy tanítására és az adott iskolatípusban és évfolyamon pedagógus-munkakör betöltésére jogosító felsőfokú iskolai végzettség és szakképzettség akkor is jogosít, ha van megfelelő, a szakirányú továbbképzésben szerezhető szakképzettség.

(19) A 2008/2009–2010/2011. tanítási évben az ötödik-hatodik évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás megszervezhető oly módon is, hogy az e célra felhasznált idő csak az összes kötelező óra húsz százalékat éri el.

(20) A 2012/2013. tanítási év végéig az ötödik-hatodik évfolyamon, továbbá emelt szintű oktatás esetén, az e törvény 17. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja szerint az első-negyedik évfolyamon, a nem szakrendszerű oktatásban pedagógus-munkakört tölthet be az a tanár, aki 2004. szeptember 1-jéig legalább öt év gyakorlatot szerzett az első-negyedik évfolyamon.

(23) Az iskolák, az e törvénynek a 2002. évi LXII. törvény 83. §-ával megállapított 52. §-ának (3) bekezdésében előírt kötelező tanórai foglalkozásokra történő 2003. szeptember 1-jei áttérést az első, ötödik és kilencedik, ezt követően a magasabb évfolyamokon, a helyi tanterv szükség szerinti kiigazításával, saját hatáskörben, szakértő igénybevétele és fenntartói jóváhagyás nélkül is végrehajthatják.

129. § (4) Az iskolában a pedagógiai program elkészítésében közreműködő pedagógusok heti kötelező óraszama legfeljebb heti három órával csökkenthető a helyi tanterv elkészítésével kapcsolatos feladatok végrehajtásához. Egy pedagógus esetén a csökkentés együttes időtartama nem haladhatja meg a huszonhárom hetet. Az óraszámcsökkentés legfeljebb a megadott pedagógus-álláshelyek tíz százalékát érintheti. Az óraszámcsökkentés – a megadott keretek között – több pedagógus között megosztható. Ez az idő akkor vehető igénybe maradéktalanul, ha az iskola kizárólag a Nemzeti alaptanterv alapján maga dolgozza ki a helyi tantervét, és a nevelőtestület elfogadja a helyi tanterv elkészítésének ütemtervét. Az ütemtervben kell meghatározni a közreműködők feladatait és az ahhoz kapcsolódó órakedvezményt, továbbá a végrehajtás időpontját, a beszámolás és ellenőrzés rendjét. Ha az iskola a kerettantervek vagy más által kidolgozott helyi tanterv alapján készíti el helyi tantervét, e rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a pedagógusok kötelező óraszama legfeljebb heti másfél órával csökkenthető. Az e bekezdés alapján – három órával – számított teljes időkeret legfeljebb tíz százaléka igénybe vehető az intézményi minőségirányítási program kidolgozásához, öt százaléka pedig a házi rend felülvizsgálatához. A munkáltató és a pedagógus megállapodása alapján az óraszámcsökkentés helyett az elvégzett munkáért kiemelt munkavégzésért járó kereset-kiegészítés is adható.

(6) Az óvodák, iskolák és kollégiumok 2004. június 30-áig felülvizsgálják a nevelési, pedagógiai programjukat, és megküldik a fenntartó részére jóváhagyás céljából. Eddig az időpontig elkészítik az intézményi minőségirányítási programot, melyet a nevelési-oktatási intézmények a nevelési, pedagógiai programmal együtt küldenek meg a fenntartónak. Ha a fenntartónak ötnél több közoktatási intézménye van, ütemtervet készíthet, amelyben meghatározhatja, hogy melyik intézménynek mikorra kell benyújtania a nevelési, pedagógiai programját és intézményi minőségirányítási programját. Az ütemtervben a benyújtásra vonatkozó legkorábbi időpont 2004. április 15. lehet. Az általános iskolák helyi tantervének felülvizsgálata két lépcsőben is végrehajtható a következők szerint: az e bekezdésben meghatározott időpontig elkészítik az első-negyedik évfolyamra vonatkozó rendelkezéseket, és a megadott határidőket követően egy évre az ötödik-nyolcadik évfolyamra vonatkozó rendelkezéseket.

(10) Az e törvény 52. §-a (11) bekezdésének c) pontjában található, az egyéni foglalkozásra felhasználható időkeret növelésére vonatkozó rendelkezések alkalmazása a 2004/2005. tanévtől kötelező, oly módon, hogy az időkeretet tanévenként egy-egy százalékkal meg kell emelni.

(12) Az e törvény 27. § (8) bekezdésében szabályozott – az oktatási miniszter által kiadott pedagógiai rendszer alapján – felzárkóztató oktatás a 2005/2006. tanévtől indítható. Addig az időpontig a kiadott kerettantervek alapján indítható felzárkóztató oktatás.

(13) Az e törvény 52. §-a (6) bekezdés c) pontjában a gyengénlátók rehabilitációs, rehabilitációs órakeretét huszonöt százalékról harmincöt százalékra a 2005/2006. tanévtől kezdődően kötelező bevezetni, oly módon, hogy az időkeretet tanévenként öt-öt százalékkal meg kell emelni.

131. § (4) Az iskolafenntartó egyházi jogi személy – e törvény és a Nemzeti alaptanterv keretei között – kerettantervet nyújthat be jóváhagyás céljából. A kerettantervet az e törvény 81. §-ának (13) bekezdésében megjelölt nyilatkozatra jogosult egyházi szerv nyújthatja be.

(5) Kerettantervet – e törvény és a Nemzeti alaptanterv keretei között – benyújthat a

fenntartó, továbbá fenntartójának egyetértésével az iskola, illetve a jogosultak közösen.

(6) A kerettantervet az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközponthoz kell benyújtani. Az oktatási miniszter a kerettantervet az Országos Köznevelési Tanács egyetértése esetén hagyhatja jóvá. A kerettantervet az oktatási miniszter a benyújtó hozzájárulásával rendeletben is kihirdetheti. A rendeletben kihirdetett kerettanterv szabadon felhasználható. Ha a kerettanterv kihirdetésére nem kerül sor, az csak a benyújtó hozzájárulásával alkalmazható.”

III. A NEVELŐ ÉS OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI SZAKASZAINAK VÁLTOZÁSAI

A közoktatási törvény 2003. júniusi módosítása jelentősen megváltoztatta a nevelő-
oktató munka szakaszaira vonatkozó rendelkezéseket:

- az óvodai nevelés szakaszára vonatkozó előírást összhangba hozta a tankötelezettség kezdetére vonatkozó új rendelkezésekkel;
- az iskolának az általános műveltséget megalapozó szakaszát (az első évfolyamtól a középiskola tizenkettedik vagy tizenharmadik évfolyamáig) egységes pedagógiai szakasszá tette, melyben az egyes évfolyamok tananyaga és követelményei egymásra épülnek, vagyis a tananyag az általános iskola végén nem fejeződik be, és a középiskola elején nem kezdődik újra;
- megváltozott az általános iskolai oktatásszervezés hagyományos, több évtizede kialakult rendje (eddig az 1-4.évfolyam volt az alsó tagozat, az 5-8. évfolyam pedig a felső tagozat):
 - mostantól az általános iskola nyolc éve négy két-két éves szakaszból fog állni;
 - az 5-6. évfolyamon megváltozik a szakrendszerű oktatás aránya is, hisz a törvény az 5-6. évfolyam óráinak egy részében kötelezővé tette tanító (nem szakrendszerű oktatás) alkalmazását;
- a nevelés-oktatás új szakaszainak kialakítása 2004. szeptember 1-jén kezdődik el az általános iskola első évfolyamán, majd felmenő rendszerben folytatódik.

A nevelő-oktató munka új szakaszait az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

<i>Életkor, évfolyam</i>	<i>A nevelő-oktató munka alapvető szakaszai</i>		<i>A nevelő-oktató munka új szakaszai</i>
<i>3 éves kortól a tankötelezettség kezdetéig</i>	óvodai nevelés szakasza		
<i>1-8. évfolyam</i>	alapfokú nevelés-oktatás szakasza	általános műveltséget megalapozó szakasz	1-2. évfolyam: bevezető szakasz
			3-4. évfolyam: kezdő szakasz
			5-6. évfolyam: alapozó szakasz
			7-8. évfolyam: fejlesztő szakasz
<i>9-12. (vagy 13.) évfolyam</i>	középfokú nevelés-oktatás szakasza		9-10. évfolyam: általános műveltséget megtisztító szakasz
			11-12. (13.) évfolyam: általános műveltséget elmélyítő szakasz
<i>13. (vagy 14.) évfolyamtól</i>	szakképesítés megszerzésére felkészítő szakasz		

Mint az előzőekben utaltunk rá, a nevelő-oktató munka új szakaszainak kialakításával együtt megváltoztak a tanítók és tanárok foglalkoztatási szabályai, hiszen a törvény azt is előírja, hogy az alapfokú nevelés-oktatás egyes szakaszain belül milyen arányban kell folynia szakrendszerű, illetve nem szakrendszerű oktatásnak.

A közoktatási törvény 121.§.(1.) bekezdésének 34. pontja határozza meg a szakrendszerű és a nem szakrendszerű oktatás fogalmát. Ez alapján szakrendszerű oktatás az, ha a tantárgyakat több – az egyes tantárgyak tanítására jogosító végzettséggel rendelkező – tanár tanítja. Nem szakrendszerű az oktatás akkor, ha a tantárgyakat egy, tanítói végzettséggel rendelkező pedagógus tanítja.

E két fogalom meghatározása azért fontos, mert a 2008/2009. tanévtől kezdve az ötödik és hatodik évfolyam óráinak egy részét nem szakrendszerű oktatás keretében – azaz tanító irányításával – kell megszervezni. A közoktatási törvény bizonyos határokon belül az iskolákra bízta a szakrendszerű és nem szakrendszerű oktatás pontos arányainak kialakítását, de ennek mértékét az iskola helyi tantervében kell meghatározni. Néhány átmeneti tanéven át a törvény mentességet biztosít ennek teljes körű bevezetésére.

A szakrendszerű és nem szakrendszerű oktatás arányait az általános iskola nyolc évfolyamán az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

Az alapfokú nevelés-oktatás szakaszai	A nem szakrendszerű oktatás aránya a kötelező tanórai foglalkozásokon belül	A szakrendszerű oktatás aránya a kötelező tanórai foglalkozásokon belül
1-2. évfolyam: bevezető szakasz	100 %	--
3-4. évfolyam: kezdő szakasz	100 %	--
5-6. évfolyam: alapozó szakasz	25-40 % (2008/2009 és 2010/2011 között még 20 % is lehet)	60-75 % (2008/2009 és 2010/2011 között még 80 % is lehet)
7-8. évfolyam: fejlesztő szakasz	--	100 %

Mivel az 5-6. évfolyamon a heti kötelező tanórák száma 22,5 óra, a fenti százalékos arányok alapján a helyi tantervben a következő óraszámokkal tervezhetünk:

- nem szakrendszerű oktatásra:
 - a 22,5 óra 25 %-a: 5,625 óra,
 - a 22,5 óra 40 %-a: 9 óra,
 - a 22,5 óra 20 %-a: 4,5 óra,

- szakrendszerű oktatásra:
 - a 22,5 óra 60 %-a: 13,5 óra,
 - a 22,5 óra 75 %-a: 16,875 óra,
 - a 22,5 óra 80 %-a: 18 óra,

IV. A TARTALMI SZABÁLYOZÁS DOKUMENTUMAINAK VÁLTOZÁSAI

1. *Mit jelent a háromszintű, de kétpólusú szabályozás?*

A közoktatási törvény előző – 1999.évi – módosításakor az iskolai nevelő-oktató munka tartalmi szabályozása háromszintűvé vált:

- Nemzeti alaptanterv,
- kerettanterv,
- helyi tanterv.

A 2003. évi módosítás továbbra is megőrizte ezt a háromszintű szabályozást, de módosította az alaptanterv és a kerettanterv alapvető feladatát.

Eddig a Nemzeti alaptantervre épülő kerettantervek biztosították a nevelés és a oktatás egységét, hiszen az iskolák helyi tanterveit a kerettanterv alapján kellett elkészíteni.

Mostantól azonban a kerettantervek csak ajánlásokat fognak tartalmazni, és a fő szabályozó szerep ismét a Nemzeti alaptantervé lesz.

A helyi tantervekkel szemben támasztott alapvető követelmény újra az lesz, hogy ezek megfeleljenek a Nemzeti alaptanterv szellemének és előírásainak. Így a továbbra is megmaradó háromszintű szabályozás tulajdonképpen kétpólusúvá válik.

2. **Nemzeti alaptanterv**

A Nemzeti alaptantervvel kapcsolatos új törvényi rendelkezések az alábbiak:

- az általános és a középiskolákban az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot a NAT biztosítja;
- a NAT kötelező rendelkezéseket is megállapíthat az iskolák számára, különösen a tanulók heti és napi terhelésének korlátozására;
- a NAT-ban az iskolák néhány új műveltségi területtel kapcsolatos feladatai is meghatározásra kerülnek:
 - egészségfejlesztés,
 - a fogyasztóvédelem,
 - a környezetvédelem;
- a NAT-ban foglaltak teljesítését az oktatási miniszter által kiadott kerettantervek segítik.

Nem változott a Nemzeti alaptantervvel kapcsolatos törvényi szabályozás az alábbi pontokon:

- A Nemzeti alaptanterv műveltségi területenként határozza meg az általános műveltséget megalapozó szakaszon – az 1-12. (vagy 13.) évfolyamon – folyó nevelő-oktató munka kötelező és közös céljait, a nevelő-oktató munka alapjául szolgáló ismeret-, készség- és képességjellegű követelményeket.
- A Nemzeti alaptanterv tartalmazza a nemzeti és etnikai kisebbségi iskolai nevelés-oktatás, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelés-oktatása tantervi követelményeinek alapelveit.
- A Nemzeti alaptantervet a Kormány adja ki. (A Nemzeti alaptantervnek a Kormány részére történő benyújtása előtt be kell szerezni az Országos Köznevelési Tanács egyetértését és a Közoktatás-politikai Tanács véleményét,

továbbá a nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelő-oktató munkát érintő kérdésekben az Országos Kisebbségi Bizottság egyetértését.)

3. A Nemzeti alaptanterv felülvizsgálata és a felülvizsgált Nemzeti alaptanterv bevezetése

A közoktatási törvény 93. § (1) bekezdése előírja az oktatási miniszter számára, hogy legalább háromévenként értékelni kell a NAT bevezetésével és alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatokat, valamint szükség esetén kezdeményezni kell a Kormánytól a szükséges módosítást.

Mivel az 1995-ben kiadott és az iskolákban 1998-tól felmenő rendszerben bevezetett Nemzeti alaptanterv felülvizsgálata eddig még nem történt meg, a jelenlegi oktatásirányítás 2002-ben hozzákezdett a NAT felülvizsgálatához.

A felülvizsgálat anyagának egyes elemei 2002 decembere óta ismertek, a szakmai vita azóta folyik. A NAT felülvizsgálatával kapcsolatos teendők elvégzésére NAT bizottság alakult. A NAT Bizottság 2003 áprilisára elkészítette a módosított NAT munkaanyagát. Áprilistól októberig több fórumon, valamint számos szakmai szervezetben folyt a vita erről a tervezetről. A vitában elhangzott vélemények beépítése után újabb szakmai anyag készült, melyet október közepén tárgyalt meg az Országos Köznevelési Tanács és egyetértését adta a Nemzeti alaptantervnek a Kormány részére történő benyújtásához.

A módosított – de egészében szinte teljesen új – Nemzeti alaptanterv bevezetése 2003 októbere után várhatóan a következőképpen történik:

2003. november: Az oktatási miniszter a Kormány elé terjeszti a NAT-ot

elfogadásra, és megszületik az erről szóló kormányrendelet.

2004. január: Az Oktatási Minisztérium kerettantervi mintákat ad ki az iskolák számára, ezáltal segítve a pedagógiai programok felülvizsgálatát.

2004. április 15. és 2004. június 30. között: A közoktatási intézmények a felülvizsgált és módosított pedagógiai programokat, illetve helyi tantervüket benyújtják a fenntartóhoz jóváhagyásra.

2004. szeptember 1: Megkezdődik a felülvizsgált Nemzeti alaptanterv és helyi tantervek első évfolyamon történő bevezetése.

2004. és 2016 között: Évente halad tovább a felülvizsgált Nemzeti alaptanterv és helyi tanterv felmenő rendszerben történő bevezetése az általános és a középiskolai oktatás minden évfolyamán:

- 2004/2005: 1. évfolyam,
- 2005/2006: 2. évfolyam,
- 2006/2007: 3. évfolyam,
- 2007/2008: 4. évfolyam,
- 2008/2009: 5. évfolyam,
- 2009/2010: 6. évfolyam,
- 2010/2011: 7. évfolyam,
- 2011/2012: 8. évfolyam,
- 2012/2013: 9. évfolyam,
- 2013/2014: 10. évfolyam,
- 2014/2015: 11. évfolyam,
- 2015/2016: 12. évfolyam.

4. A kerettantervek

A kerettantervvel kapcsolatos új törvényi rendelkezések az alábbiak:

A kerettanterv ajánlást tartalmaz:

- a)* a nevelés és oktatás céljára, a tantárgyak rendszerére, az egyes tantárgyak témaköreire, a témakörök tartalmára, a tantárgyak évfolyamonkénti követelményeire, a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeretre, az iskolai egészségfejlesztéssel, fogyasztóvédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására,
- b)* szakiskolában a pályorientációra, a szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatásra, továbbá az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás és a pályorientáció, a szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatás, illetve a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolására, időkereteire, arányaira,
- c)* szakközépiskolában a szakmai orientációra, az elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatásra, továbbá az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás és a szakmai orientáció, az elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatás, illetve a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolására, időkereteire, arányaira.

Az alternatív iskolák a részükre kiadott kerettantervben meghatározottak szerint készítik el a pedagógiai programjukat. Az alternatív iskolai kerettantervben lehet meghatározni az általános szabályoktól eltérő sajátosságokat.

Kerettantervet nyújthat be iskolafenntartó egyházi jogi személy jóváhagyás céljából.

Kerettantervet benyújthat a fenntartó is, továbbá fenntartójának egyetértésével az iskola, illetve megtehetik ezt közösen is.

A kerettantervet az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközponthoz kell benyújtani. Az oktatási miniszter a kerettantervet az Országos Köznevelési Tanács egyetértése esetén hagyhatja jóvá.

A kerettantervet az oktatási miniszter a benyújtó hozzájárulásával rendeletben is kihirdetheti. A rendeletben kihirdetett kerettanterv az iskolák számára szabadon felhasználható. Ha a kerettanterv kihirdetésére nem kerül sor, az csak a benyújtó hozzájárulásával alkalmazható.

A kerettantervek szerepével kapcsolatos legfontosabb változás tehát az, hogy a kerettanterv elveszítette kötelező jellegét.

Az iskolák – ha akarják – közvetlenül a Nemzeti alaptanterv alapján is elkészíthetik helyi tantervüket, anélkül, hogy a kerettantervek előírásait figyelembe vennék. A kerettanterv mégis megmaradt, mint az iskolai nevelőoktató munka tervezését, szabályozását segítő eszköz.

A közoktatási törvény egyenesen az oktatási miniszter feladatává is teszi, hogy kerettantervek kiadásával segítse a NAT-ban foglaltak teljesítését.

Kerettantervet azonban nemcsak a miniszter adhat majd ki, mivel a törvény lehetőséget biztosít mások számára is kerettantervek benyújtására és akkreditáltatására. Az ezt szabályozó rendeletek egyelőre még nem születtek meg.

A kerettantervek kidolgozása is várat még magára. Ugyanakkor szakemberek részvételével 2003 júniusában létrejött a Programfejlesztési Szakértői Bizottság, amelynek feladata előkészíteni azokat a lépéseket, amelyek a kerettantervek és az ezekhez kapcsolódó oktatási programok kiadását megelőzik.

5. A pedagógiai program

A közoktatási törvény 2003. évi módosításával továbbra sem változott meg az, hogy az iskolákban a nevelő-oktató munka pedagógiai program alapján folyik.

A pedagógiai program magában foglalja:

- a nevelési programot,
- a helyi tantervet,
- a szakképzésben részt vevő iskolákban a szakmai programot.

A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el, és a fenntartó hagyja jóvá. A nevelőtestületi jóváhagyás előtt véleményeztetni kell az iskolaszékkal. Változás, hogy a fenntartónak a jóváhagyás előtt olyan – az Országos szakértői névjegyzékben szereplő – szakértő véleményét kell beszereznie, akit az adott intézménytípusnak megfelelő szakterületen vettek nyilvántartásba.

A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

6. *A nevelési program*

Az iskola nevelési programjában továbbra is meg kell határozni a következőket:

- az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,
- a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat,
- a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységet,
- a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységet,
- a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat,
- a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet,
- a pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékét,
- a szülő, tanuló, iskolai és kollégiumi pedagógus együttműködésének formáit, továbbfejlesztésének lehetőségeit.

A nevelési program tartalma a törvénymódosítás után a következőkben változott meg:

- A nevelési programnak nem kell tartalmazni az iskolában folyó nevelő-oktató munka ellenőrzési, mérési, értékelési, minőségbiztosítási rendszerét, mert ennek szabályozását az újonnan elkészítendő intézményi minőségirányítási programban kell majd meghatározni.

- A nevelési program részeként el kell készíteni:
 - az iskola egészségnevelési programját, melynek tartalmaznia kell az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat, beleértve a mindennapi testedzés megvalósítását szolgáló programot is;
 - az iskola környezeti nevelési programját.

7. A helyi tanterv

Az iskola helyi tantervében továbbra is meg kell határozni a következőket:

- az iskola egyes évfolyamokon tanított tantárgyakat, a kötelező és a választható tanórai foglalkozásokat és azok óraszámait, az előírt tananyagot és követelményeit,
- az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit,
- az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételeit,
- az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményeit és formáit, a tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményeit, továbbá – jogszabály keretei között – a tanuló teljesítménye, magatartása és szorgalma értékelésének, minősítésének formáját,
- nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelés és oktatás esetén a nemzeti, etnikai kisebbség anyanyelvi, történelmi, földrajzi, kultúra- és népismereti tananyagot,
- nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelésben és oktatásban részt vevő tanulók részére a magyar nyelv és kultúra elsajátítását biztosító tananyagot,
- a nemzeti, etnikai kisebbséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzeti, etnikai kisebbség kultúrájának megismerését szolgáló tananyagot.

A középiskoláknak helyi tantervük elkészítéséhez figyelembe kell venniük az érettségi vizsga vizsgatárgyainak vizsgakövetelményét is.

A közoktatási törvény 2003. évi júniusi módosításának megfelelően az iskolák helyi tanterveiben meg kell határozni az alábbiakat is:

- moduláris oktatás esetén az egyes modulok értékelését és minősítését, valamint ennek beszámítását az iskolai évfolyamok sikeres befejezésébe;
- a középszintű érettségi vizsga témaköreit;
- a tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszereket;
- az iskolai írásbeli beszámoltatások formáit, rendjét, korlátait;
- az iskolai írásbeli beszámoltatásoknak a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepét, súlyát;
- az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli házi feladatok meghatározásának elveit és korlátait;
- szakiskola esetében, hogy a szakmai előkészítő és szakmai alapozó oktatás, illetve szakközépiskola esetében a szakmai orientáció és a szakmacsoportos alapozó oktatás keretében elsajátított ismereteket hány tantárgy keretei között értékelik és minősítik.

Az iskola a saját döntése alapján helyi tantervében meghatározhatja az alábbiakat is:

- az iskola az évközi érdemjegyek, a félévi és az év végi osztályzatok helyett a tanuló teljesítményének, szorgalmának, magatartásának értékelésére milyen másfajta jelölést, vagy szöveges értékelést alkalmaz, ebben az esetben azonban az iskola által alkalmazott jelölés vagy értékelés érdemjegyre, osztályzatra való átváltásának szabályait is meg kell határozni, hiszen erre iskolaváltás vagy továbbtanulás miatt szükség lehet;

- az iskola meghatározhatja azokat a tananyagokat, tantárgyakat, amelyekből a tanuló teljesítményét, előmenetelét nem kell értékelni, minősíteni, de ilyenkor vigyázni kell arra, hogy nem mellőzhető a tanuló teljesítményének, előmenetelének értékelése és minősítése azokból a tantárgyakból, amelyek követelményeiből állami vizsgát kell, illetve lehet tenni.
- az iskola a tananyagot vagy annak egy részét feldolgozhatja projektoktatás keretében is.

8. A helyi tantervek elkészítése és az ezzel kapcsolatos határidők

A módosított közoktatási törvény előírásai szerint az iskoláknak továbbra sem lesz kötelező saját maguknak elkészíteni helyi tantervüket. Az iskolák lényegében négyféle módon állíthatják össze helyi tantervüket.

1. Az iskola a Nemzeti alaptanterv alapján saját maga készíti el a helyi tantervét.
2. Az iskola valaki más által készített helyi tantervet átvesz, és beépíti a pedagógiai programjába.
3. Az iskola az oktatási miniszter által kiadott kerettantervek alapján készíti el a helyi tantervét.
4. Az iskola a valaki más által készített, de az oktatási miniszter által akkreditált kerettantervet vesz át, és azt építi be a pedagógiai programjába.

Az iskoláknak a felülvizsgált és módosított pedagógiai programjukat 2004. június 30-ig kell benyújtaniuk jóváhagyásra a fenntartónak. Amennyiben azonban a fenntartónak ötnél több közoktatási intézménye van, már 2004. április 15-én is kérheti a módosított pedagógiai programot.

Az általános iskolák két szakaszban is elvégezhetik a helyi tanterv felülvizsgálatát:

- 2004. június 30-ig (vagy 2004. április 15-ig) elkészítik az első-negyedik évfolyamra vonatkozó helyi tantervet,

- 2005. június 30-ig (vagy 2005. április 15-ig) elkészítik az ötödik-nyolcadik évfolyamra vonatkozó rendelkezéseket.

Az iskolákban (az óvodákban és kollégiumokban azonban nem) a pedagógusok heti kötelező óraszámát csökkenthetők a helyi tanterv elkészítésével kapcsolatos feladatok végrehajtásához. Ennek mértékét a közoktatási törvény 129. § (4) bekezdése határozza meg:

„Az iskolában a pedagógiai program elkészítésében közreműködő pedagógusok heti kötelező óraszámát legfeljebb heti három órával csökkenthetők a helyi tanterv elkészítésével kapcsolatos feladatok végrehajtásához. Egy pedagógus esetén a csökkentés együttes időtartama nem haladhatja meg a huszonhárom hetet. Az óraszámcsökkentés legfeljebb a megadott pedagógus-álláshelyek tíz százalékát érintheti. Az óraszámcsökkentés – a megadott keretek között – több pedagógus között megosztható. Ez az idő akkor vehető igénybe maradéktalanul, ha az iskola kizárólag a Nemzeti alaptanterv alapján maga dolgozza ki a helyi tantervét, és a nevelőtestület elfogadja a helyi tanterv elkészítésének ütemtervét. Az ütemtervben kell meghatározni a közreműködők feladatait és az ahhoz kapcsolódó órakedvezményt, továbbá a végrehajtás időpontját, a beszámolás és ellenőrzés rendjét. Ha az iskola a kerettantervek vagy más által kidolgozott helyi tanterv alapján készíti el helyi tantervét, e rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a pedagógusok kötelező óraszámát legfeljebb heti másfél órával csökkenthetők. Az e bekezdés alapján – három órával – számított teljes időkeret legfeljebb tíz százaléka igénybe vehető az intézményi minőségirányítási program kidolgozásához, öt százaléka pedig a házirend felülvizsgálatához. A munkáltató és a pedagógus megállapodása alapján az óraszámcsökkentés helyett az elvégzett munkáért kiemelt munkavégzésért járó kereset-kiegészítés is adható.”

A helyi tanterv bevezetése a nevelőtestület számára nem egyszeri, a pedagógiai program jóváhagyásával azonnal lezáródó feladatot jelent. Ezzel kapcsolatban érdemes figyelemmel lennünk Vass Vilmosnak, a NAT-felülvizsgálat projektigazgatójának

megállapítására:

„... az iskolák szempontjából élesen elkülönül egy előkészítő-fejlesztő szakasz, amelyben a kerettantervi minták, oktatási programok, programcsomagok és a helyi tantervek, tantárgyi programok összeillesztése, azaz az átvétel, összeállítás, készítés feladatai jelentkeznek. Cél a szakmai döntések helyi meghozatalának a támogatása, ösztönzése. Ezt követően kezdődik egy kipróbáló-értékelő szakasz, amelyben az intézmények a helyi tantervüket diagnosztizálják, „szervizelik”, a hatékonyságát és bevalását vizsgálják. Ez szoros kapcsolatban áll az intézmény helyi minőségfejlesztésével, valamint a rendszerszintű gondolkodásuk erősítésével. Ennek megfelelően az implementáció második szakaszában a hangsúly az intézményi szintű fejlesztésen, a pedagógiai-módszertani kultúra erősítésén, támogatásán van.”

9. A helyi tantervre vonatkozó egyéb törvényi előírások

Néhány sajátos feladatot ellátó közoktatási intézménynek helyi tanterve elkészítésénél figyelembe kell vennie az alábbi dokumentumokat is:

- a nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelést és oktatást végző iskolának a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvét,
- a két tanítási nyelvű iskoláknak a Két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelvét,
- a sajátos nevelési igényű tanulók nevelését és oktatását végző iskolának a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvét,
- az alapfokú művészetoktatási intézmények helyi tanterve az oktatási miniszter által – művészeti áganként – kiadott Alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjára épül. A művészeti ágak a következők: zeneművészet, táncművészet, képző-, iparművészet, színművészet-bábművészet művészeti ágak.

Az alapműveltségi vizsga és az érettségi vizsga központi vizsgakövetelményeit az iskola – a vizsgaszabályzatban foglaltak szerint – a helyi tantervében meghatározottak

alapján helyi vizsgakövetelményekkel egészítheti ki.

Az iskolában a helyi tantervben foglaltak alapján emelt szintű oktatás is folyhat. Emelt szintű oktatásnak nevezzük, ha meghatározott tantárgy ismeretanyagának az oktatása a helyi tantervben meghatározott magasabb követelményekkel történik, a Nemzeti alaptantervben meghatározott órakeret felhasználásával.

Az iskolának valamennyi évfolyamát átfogó helyi tantervet kell használnia.

A többcélú intézménynek egységes, valamennyi nevelési-oktatási feladatát átfogó pedagógiai programot, ennek keretein belül az egyes feladatok ellátásához óvodai nevelési programot, illetve iskolai helyi tantervet, kollégiumi pedagógiai programot kell használnia.

Az iskola helyi tantervének – a szakképzés kivételével – biztosítania kell az iskolaváltást, a tanuló átvételét, szükség esetén különbözeti vizsgával vagy évfolyamisméltléssel.

Ha az általános iskola kevesebb, mint nyolc évfolyammal működik, helyi tantervének összhangban kell állnia annak az iskolának a helyi tantervével, amelyikben az utolsó évfolyamának befejezését követően a tanulók – mint kötelező felvételt biztosító iskolában – tovább folytathatják tanulmányaikat.

Az összetett iskolának, a közös igazgatású közoktatási intézménynek és az általános művelődési központnak a különböző iskolatípusok nevelési és oktatási céljainak megvalósításához külön-külön helyi tantervet kell készíteniük.

Az egységes iskolának a különböző iskolatípusok nevelési és oktatási céljainak megvalósításához egy helyi tantervet kell készítenie, amelyik tartalmazza a minden tanuló

részére átadásra kerülő közös, továbbá az egyes iskolatípusok nevelési és oktatási céljaira épülő kiegészítő tananyagot és követelményeket, valamint azokat a tanulmányi feltételeket, amelyek alapján be lehet kapcsolódni a kiegészítő tananyag és követelmények elsajátításába.

A szakmai előkészítő ismereteket a központi program (tanterv) vagy a Nemzeti alaptanterv, illetve az érettségi vizsga vizsgatantárgyainak követelményei alapján kell beépítenie helyi tantervébe az iskolának.

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a helyi tantervnek tartalmaznia kell a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő programot is. A helyi tanterv az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb időt is megjelölhet.

V. AZ ISKOLAI OKTATÁS TARTALMÁT ÉS IDŐKERETEIT MEGHATÁROZÓ TANTERVI VÁLTOZATOK A 2003/2004. ÉS AZ AZT KÖVETŐ TANÉVEKBEN

A közoktatási törvény 2003. évi módosítása után a 2003 szeptemberében induló tanévtől továbbra is többféle tanterv szerint folyik majd az oktatás az általános és a középiskolákban.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantervek szerinti oktatást az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

A táblázatban használt jelölések az alábbi tantervi változatokat jelentik:

- **M1978** = a miniszter által kiadott 1978-as „régí”, központi tanterv, amennyiben a nevelőtestület élt azzal a lehetőséggel, hogy az 1998-ban elfogadott helyi tanterv helyett az 1999/2000. tanévtől a hetedik évfolyamtól visszatért ehhez a tantervhez;
- **H1998** = az iskola által – a NAT alapján – készített 1998-tól érvényes első helyi tanterv;
- **HK2001** = a kerettantervhez készített 2001-ben bevezetett helyi tanterv;
- **HK2003** = a 2003. szeptemberétől – a tanulók kötelező óraszámának csökkenése miatt módosított 2001-ben bevezetett helyi tanterv, melyeket a nevelőtestület saját hatáskörben, a pedagógiai program módosítása nélkül vezethetett be;
- **H2004** = a 2003-ban felülvizsgált és módosított NAT alapján – esetlegesen a kerettantervek felhasználásával – elkészített 2004. szeptemberétől érvényes helyi tanterv.

VI. AZ ISKOLAI NEVELŐ ÉS OKTATÓ MUNKA IDŐKERETEI A TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁS UTÁN

1. *A tanulói óraszámok változása*

1.1. **A tanulók kötelező tanórai foglalkozásai**

A közoktatási törvénynek a tanulók kötelező tanórai foglalkozására vonatkozó rendelkezéseit a 2003. júniusi törvénymódosítás előtt már a Magyar Köztársaság költségvetéséről szóló 2002. évi LXII. törvény megváltoztatta.

A tanulók terhelésének csökkentése érdekében a tanulói óraszámok a közoktatás tizenkét évfolyamából hét évfolyamon heti 2,5-2,5 órával csökkentek. Ennek megfelelően a közoktatási törvény 52. § (3) bekezdése határozza meg a tanulók kötelező óráinak maximumát.

A tanuló kötelező tanórai foglalkozása nem lehet több:

- a) az első–harmadik évfolyamon napi négy tanítási óránál;
- b) a negyedik–hatodik évfolyamon napi négy vagy öt (heti átlagban négy és fél) tanítási óránál;
- c) a hetedik–nyolcadik évfolyamon napi öt tanítási óránál;
- d) a kilencedik–tizedik évfolyamon napi öt vagy hat (heti átlagban öt és fél) tanítási óránál;
- e) középiskolában – az *f*)-*g*) pontban meghatározott kivétellel – a tizenegyedik évfolyamtól napi hat tanítási óránál;
- f*) a szakképzésben az iskolai és iskolán kívüli gyakorlati képzés a szakképzési törvényben meghatározott időnél;
- g*) szakképzési évfolyamon, a szakmai elméleti tanítási órák száma napi hét tanítási óránál, egy tanítási napon a szakmai elméleti és szakmai gyakorlati tanítási órák száma napi nyolc tanítási óránál; ha a szakiskola vagy a

szakközépiskola művészeti szakmai vizsgára készít fel, párhuzamos oktatás esetén heti átlagban napi nyolc tanítási óránál. Ha a szakiskola vagy a szakközépiskola párhuzamos oktatás keretében készít fel a művészeti szakmai vizsgára, a tanítási év átlagában az általános műveltséget megalapozó pedagógiai szakasz követelményeinek átadására fordított tanítási órák száma nem lehet kevesebb az évfolyamra meghatározott tanórai foglalkozás ötven százalékánál.

A csökkentett óraszámokat 2003. szeptember 1-jétől kellett bevezetni az első, az ötödik és a kilencedik évfolyamtól kezdve felmenő rendszerben.

A tanulók kötelező tanórai foglalkozásainak száma az előző rendelkezésben meghatározottaknál több lehet a következő esetekben:

- a nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelésben, oktatásban (Kt. 52.§ (4) bekezdés);
- a szakiskolában szervezett felzárkóztató oktatásnál (Kt. 52. § (5) bekezdés);
- a sajátos nevelési igényű tanulók számára szervezett rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások esetében (Kt. 52. § (6) bekezdés);
- azoknak a többlet testnevelési óráknak a számával, melyeket az iskola a kötelezően előírt (heti három, illetve heti kettő és fél) órákon felül – a nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének terhére – a helyi tantervébe beépít.

1.2. A tanulók választható tanórai foglalkozásai

A tanulók saját döntésük alapján – a kötelező tanórai foglalkozásokon túl – választható tanórai foglalkozásokon is részt vehetnek. A választható tanórai foglalkozások számát a kerettantervekről szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet 8. § (3) bekezdése határozza meg:

„A tanuló – minden tanuló részére kötelező, a tanuló által választott és szabadon választott – heti tanítási óráinak együttes száma az első-hatodik évfolyamon legfeljebb kettő, a hetedik-tizedik évfolyamon legfeljebb négy, a tizenegyedik-tizenkettedik évfolyamon legfeljebb három, nemzeti-etnikai kisebbségi iskolai nevelésben, oktatásban, valamint a két tanítási nyelvű iskolai nevelésben, oktatásban az első-nyolcadik évfolyamon legfeljebb négy, a kilencedik-tizenkettedik évfolyamon legfeljebb öt órával haladhatja meg a kötelező tanórai foglalkozásokra – a közoktatásról szóló törvény 52. §-ának (3)–(5) bekezdésében – meghatározott időkeretet.”

A rendelet további szövegéből kiderül, hogy az e bekezdésbe előírtak alkalmazásakor

- figyelmen kívül kell hagyni
 - a Kt. 52. § (6) bekezdése alapján szervezett rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat;
 - a Kt. 52. § (10) bekezdése alapján szervezett egyéni foglalkozásokat;
 - a Kt. 53. § (1)–(5) bekezdése alapján szervezett tanórán kívüli foglalkozásokat;
- figyelmen kívül lehet hagyni
 - az előírt óraszámot meghaladó testnevelési órákat;
 - egész napos (iskolaotthonos) tanítás esetén a napközis foglalkozásokat;
 - a nem állami, nem helyi önkormányzati iskolákban szervezett hitoktatás óraszámait.

A kerettantervekről szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet legutóbbi – most is hatályos – módosítása azt is előírja, hogy az előbb idézett (3) bekezdésben szereplő – az előző rendelkezésekhez képest megemelt – óraszámok lépcsőzetesen, felmenő rendszerben alkalmazhatóak a következők szerint:

- 2003. szeptember 1-jétől a kilencedik évfolyamon;

- 2004. szeptember 1-jétől a tizedik évfolyamon;
- 2005. szeptember 1-jétől a hetedik évfolyamon;
- 2006. szeptember 1-jétől a nyolcadik évfolyamon.

Az ezeket megelőző években az érintett évfolyamokon a rendelet előzőleg hatályos szabályát kell alkalmazni, mely szerint:

„A tanuló – minden tanuló részére kötelező, a tanuló által kötelezően választott és szabadon választott – heti tanítási óráinak együttes száma az első-hatodik évfolyamon legfeljebb kettő, a hetedik-tizenkettedik évfolyamon legfeljebb három órával haladhatja meg a kötelező tanórai foglalkozásokra – a közoktatásról szóló törvény 52. §-ának (3)-(5) bekezdésében – meghatározott időkeretet.”

1.3. A tanulók heti kötelező és választható tanórai óraszámának változásai a következő tanévekben

Az előbbieken ismertetett jogszabályi változások miatt – melyek lépcsőzetesen, felmenő rendszerben lépnek érvénybe – az egymást követő tanévekben eltérően alakulhatnak az egyes évfolyamokon a tanulók által igénybe vehető kötelező és választható tanórai óraszámok. Az évente belépő változásokat foglaltuk össze a következő táblázatban.

<i>ÉVFOLYAMOK</i>	AZ EGYES ÉVFOLYAMOKON AZ EGY-EGY TANULÓ SZÁMÁRA KÖTELEZŐ TANÓRÁK ÉS A TANULÓ ÁLTAL VÁLASZTHATÓ (NEM KÖTELEZŐ) TANÓRÁK MAXIMÁLIS HETI SZÁMA			
	<i>TANÉV</i>			
	<i>2003/2004</i>	<i>2004/2005</i>	<i>2005/2006</i>	<i>2006/2007</i>
<i>1.</i>	20 + 2	20 + 2	20 + 2	20 + 2
<i>2.</i>	20 + 2	20 + 2	20 + 2	20 + 2
<i>3.</i>	22,5 + 2	22,5 + 2	20 + 2	20 + 2
<i>4.</i>	22,5 + 2	22,5 + 2	22,5 + 2	22,5 + 2
<i>5.</i>	22,5 + 2	22,5 + 2	22,5 + 2	22,5 + 2
<i>6.</i>	25 + 2	22,5 + 2	22,5 + 2	22,5 + 2
<i>7.</i>	27,5 + 3	27,5 + 3	25 + 4	25 + 4
<i>8.</i>	27,5 + 3	27,5 + 3	27,5 + 3	25 + 4
<i>9.</i>	27,5 + 4	27,5 + 4	27,5 + 4	27,5 + 4
<i>10.</i>	30 + 3	27,5 + 4	27,5 + 4	27,5 + 4
<i>11.</i>	30 + 3	30 + 3	30 + 3	30 + 3
<i>12.</i>	30 + 3	30 + 3	30 + 3	30 + 3

A 2003/2004. tanévben a nyolcadik és a tizenkettedik évfolyamon a táblázatban szereplő óraszámoktól el lehetett térni, hiszen ezeken az évfolyamokon a Kt. 132. paragrafusa szerint az oktatás még a miniszter által kiadott 1978-as központi tanterv szerint is megszervezhető volt.

2. Az iskolai nevelő és oktató munkához rendelkezésre álló órakeretek

Az előzőekben ismertetett rendelkezések – ahogy láttuk – a tanulók heti óraszámaira vonatkoztak. Az iskoláknak azonban nevelési-oktatási feladataik ellátásához ennél nagyobb órakeret áll a rendelkezésükre.

A közoktatási törvény 2003. júniusi módosítása után az iskolák a következő minimális, – törvényileg garantált – órakeretekkel tervezhetik meg nevelő és oktató munkájukat:

- A tanulók kötelező tanítási óráit a Kt. 52. § (3)-(6) bekezdéseiben foglaltak alapján szervezheti meg az iskola.
- Ezen felül az iskola felhasználhatja még nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretét, melynek mértékét a Kt. 52. § (7) bekezdése határozza meg. Ennek kiszámításakor figyelembe kell venni a közoktatási törvény 124. § (4) bekezdésének módosítását. Ez eddig úgy rendelkezett, hogy a Kt. 52. § (7) bekezdésében foglaltak szerint kiszámított órakeretnek csak a nyolcvan százalékát lehetett felhasználni az általános iskolákban és a szakiskolák kilencedik-tizedik évfolyamán, kilencven százalékát pedig a középiskolák kilencedik-tizenkettedik évfolyamán. A módosítás alapján azonban 2004-től kezdve három tanéven belül a kiszámított teljes időkeret felhasználható lesz:
 - a 2004/2005. tanévtől az első-második, az ötödik-hatodik és a kilencedik évfolyamon,
 - a 2005/2006. tanévtől a harmadik, a hetedik és a tizenegyedik évfolyamon,
 - a 2006/2007. tanévtől valamennyi évfolyamon.

- A gyógytestnevelés megszervezéséhez – tizenhat fős csoportonként – az iskola egyéb órakeretén felül heti három óra áll még rendelkezésre (Kt. 52. § (8) bekezdés).
- Az egyéni foglalkozások megtartásához az általános iskolában, a középiskolában és a szakiskola kilencedik-tizedik évfolyamán az iskola egyéb órakeretén túl a heti kötelező tanórai foglalkozások tizenkettő százalékát kell még biztosítani (Kt. 52. § (11) bekezdés). Ezzel kapcsolatosan figyelembe kell azt venni, hogy a törvénymódosítás előtt ez az arány csak öt százalék volt, és a tizenkét százalékra történő emelés nem egyszerre történik. A Kt. 129. § (10) bekezdése alapján az emelést 2004. szeptember 1-jétől évi egy százalékos növeléssel kell öt százalékról tizenkettő százalékra emelni.
- Tanulóként heti tíz óra áll az iskolák rendelkezésére a szakértői vélemény alapján vagy a súlyos betegség miatt tanulmányaikat magántanulóként folytatók egyéni foglalkozására (Kt. 52. § (13) bekezdés).
- A napközis, illetve a tanulószobai foglalkozások megszervezéséhez az első négy évfolyamon napi négy és fél óra, az ötödik-nyolcadik évfolyamon és a gyógypedagógiai oktatásban részt vevő iskola valamennyi többi évfolyamán napi három óra, a kilencedik-tizedik évfolyamon napi két óra áll az iskolák rendelkezésére (Kt. 53. § (4) bekezdés).

A fentiek alapján számítható ki egy-egy iskola teljes órakerete az adott tanévben, melyet az oktató-nevelő munka megszervezéséhez felhasználhat. Ez az órakeret azonban magasabb is lehet, ha a fenntartó a törvényileg előírt órák számánál több órát biztosít az iskola számára.

3. Néhány további előírás a helyi tantervek órakereteinek meghatározásához

1. Az iskola a rendelkezésére álló összes órakeretet az alábbi – a tanulók számára szervezett – foglalkozásokra használhatja fel:

- kötelező tanórai foglalkozások,
- nem kötelező (választható) tanórai foglalkozások,
- tanórán kívüli foglalkozások.

2. A tanuló kötelező és nem kötelező (választott) tanítási óráinak száma egyetlen tanítási napon sem haladhatja meg:

- az első–negyedik évfolyamon az öt órát,
- az ötödik–hatodik évfolyamon a hat órát,
- a hetedik–tizedik évfolyamon a hét órát,
- a tizenegyedik–tizenharmadik évfolyamon a nyolc órát.

Ehhez képest a nemzeti-etnikai kisebbségi iskolai nevelésben, oktatásban részt vevő tanulók tanítási óráinak száma eggyel megnövelhető.

3. Az iskola a nem kötelező tanórai foglalkozások megtartásához rendelkezésre álló időkeretet az alábbi feladatokra használhatja fel:

- felzárkóztatásra,
- tehetséggondozásra,
- fejlesztésre,
- konzultációra,
- speciális, illetve kiegészítő ismeretek átadására,

- egyéni foglalkozás megszervezésére,
 - a tanórán kívüli foglalkozások megtartására,
 - osztálybontásra beleértve a szakmai előkészítő és szakmai alapozó oktatást is,
 - osztályonként heti egy órát az osztály közösségi programjának és a tanulókkal való egyéni törődés feladatainak megoldására.
4. A nem kötelező tanórai foglalkozások megtartásához rendelkezésre álló heti időkeret az egyes évfolyamok, osztályok; tanítási év közben pedig a tanítási hetek között átcsoportosítható.
5. Ha az összevont osztályban az egyes évfolyamokra a Kt. 52. § (3) bekezdése eltérő mértékű heti kötelező tanórai foglalkozást állapít meg, a nem kötelező tanórai foglalkozás heti időkeretét a magasabb évfolyamra megállapított heti kötelező tanórai foglalkozás mértéke alapján kell meghatározni.
6. A heti kötelező tanórai foglalkozások tizenkettő százalékában megszervezhető egyéni – egy-három tanuló részére szervezett – foglalkozások a tehetség kibontakoztatása, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, illetőleg az első-negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítése céljából tarthatók.
7. Az első-negyedik évfolyamra járó tanulók számára legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozást kell szervezni, ha eredményes felkészülésük azt szükségessé teszi.
8. Amennyiben egy tanköteles tanuló a tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt második vagy további alkalommal ismétli ugyanazt az évfolyamot, részére lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozáson vegyen részt.
9. Az iskolának – a tanórai foglalkozások mellett – a tanulók érdeklődése és igényei szerint tanórán kívüli foglalkozásokat is szerveznie kell. A tanórán kívüli

foglalkozások:

- a napközis és a tanulószobai foglalkozások;
- a szakkörök, az érdeklődési kör, az önképzőkör, az énekkar, a különféle művészeti csoportok, vagyis a diákkörök;
- az iskolai sportkör;
- a tanulmányi, szakmai, kulturális versenyek, a házi bajnokságok, az iskolák közötti versenyek, bajnokságok, a diáknapok;
- az iskola pedagógiai programjában rögzített – a tanítási órák keretében meg nem valósítható – foglalkozások, így különösen a tanulmányi kirándulások, a kulturális, illetve a sportrendezvények. (Ez utóbbival kapcsolatban azonban figyelembe kell vennünk, hogy a Kt. 114. § (4) bekezdése szerint a pedagógiai programban szereplő, a tanuló számára kötelező – iskolai vagy iskolán kívüli – foglalkozásokat az iskola ingyenesen köteles megszervezni minden tanuló részére. Az iskola nem kérhet pénzt a szülőtől az olyan iskolán kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozásért, kirándulásért, erdei iskoláért, amelyek kapcsolódnak az iskolai pedagógiai program végrehajtásához.)

10. A közoktatási törvény több előírást is tartalmaz az iskolai testnevelési órák, a mindennapos testmozgás, az iskolai sportkör megszervezésével kapcsolatosan.

- Az iskola első-negyedik évfolyamán a helyi tantervbe évfolyamonként legalább heti három, a többi évfolyamán heti átlagban két és fél testnevelési órát be kell építeni.
- Ha az iskolában iskolaotthonos nevelés és oktatás folyik, a helyi tantervbe minden tanítási napra – a délelőtti vagy a délutáni tanítási időszakra – be kell építeni a testnevelési órát.

- A helyi tantervbe – a nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének terhére – további egy vagy több testnevelési óra is beépíthető.
 - A többlet testnevelési órákkal a tanulók kötelező tanórai foglalkozásainak a száma megnövelhető.
 - A többlet testnevelési órákat az első-negyedik évfolyamon – a Kt. 17. §-ának (8) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelő – testnevelő tanár is taníthatja.

- Az iskola a kötelező tanórai foglalkozások keretében köteles gondoskodni a könnyített testnevelés szervezéséről.

- Az iskola köteles megteremteni a tanulók mindennapi testedzéséhez szükséges feltételeket. A mindennapi testedzéshez szükséges időkeretet a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások megtartásához rendelkezésre álló időkeret terhére kell megteremteni. A mindennapi testedzés megszervezésébe az iskolai sportkör foglalkozásait be kell számítani.

- Az iskola köteles biztosítani az iskolai sportkör működését, ha az iskolában legalább négy évfolyam és annak keretén belül évfolyamonként legalább egy-egy osztály működik. Az iskolának a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezéséhez rendelkezésre álló időkeret terhére kell megszerveznie az iskolai sportkör foglalkozásait. Az iskolai sportköri foglalkozások megszervezéséhez sportcsoportonként hetente legalább kétszer negyvenöt percet kell biztosítani a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezésére rendelkezésre álló időkeretből. Az iskolai sportkör kezdeményezésére az egész iskolára számított nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének legalább húsz százalékát az iskolai sportkör foglalkozásainak a megszervezésére kell biztosítani, ha az iskolában a sportcsoportok száma eléri az egész iskolára számított nem kötelező tanórai foglalkozások számának a tíz százalékát. Ez a

minimális időkeret arányosan csökkenthető, ha a sportcsoportok száma kevesebb a nem kötelező tanórai foglalkozásokra rendelkezésre álló időkeret tíz százalékánál.

- Az általános iskola első-negyedik évfolyamain minden olyan tanítási napon, az iskolaotthonos nevelés és oktatás esetén minden olyan délelőtti tanítási időszakban, amikor nincs testnevelési óra, meg kell szervezni a – tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó – játékos, egészségfejlesztő testmozgást. A játékos, egészségfejlesztő testmozgás idejének naponként legalább harminc percnek kell lennie, amelyet több, legalább tizenöt perces foglalkozás keretében is meg lehet tartani. A játékos, egészségfejlesztő testmozgást a tanítási órák részeként és szükség szerint legfeljebb egy óraközi szünet ideje legfeljebb ötven százalékának felhasználásával lehet megszervezni.
 - Az összefüggő, a napi három órát meghaladó napközis, tanulószobai és kollégiumi foglalkozások között, az iskolaotthonos nevelés és oktatás esetén minden olyan délutáni tanítási időszakban, amikor nincs testnevelési óra, biztosítani kell a tanulók életkorához és fejlettségéhez igazodó játékos, egészségfejlesztő testmozgást. A játékos testmozgás idejének legalább napi negyvenöt percnek kell lennie.
11. A projektoktatás megszervezésekor a tanulói foglalkozások megszervezésére vonatkozó rendelkezésektől – az iskolai időkeretek meghatározására vonatkozó előírások megtartásával – el lehet térni. Mint az előzőekben már láttuk, a közoktatási törvény és a hozzá kapcsolódó rendeletek meghatározzák a tanulók napi és heti munkaterheit, az egy tanítási napon megszervezhető kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások számát. A projektoktatás során ezek a korlátozó rendelkezések mellőzhetők.

Az iskola rendelkezésére álló időkeretek azonban a projektoktatás megszervezésével sem változnak, ettől még nem nő meg az iskola által felhasználható összes órának a száma.

12. A középiskolák számára az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) kormányrendelet további rendelkezéseket is tartalmaz a helyi tanterv készítésével kapcsolatosan.
13. Az 5. és a 6. évfolyamon a szakrendszerű és a nem szakrendszerű oktatás keretében megtartott kötelező tanítási órák számát a helyi tantervben kell meghatározni.

VII. A PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATÁVAL, MÓDOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS NEVELŐTESTÜLETI FELADATOK ÉS EZEK ÜTEMEZÉSE

A jelenleg érvényben levő pedagógiai programok felülvizsgálatának és módosításának tantestületi feladatait az alábbi ütemterv szerint végezhetjük el.

1. A nevelőtestület elméleti felkészülése a pedagógiai program felülvizsgálatára és módosítására

1. A közoktatási törvény 2003. júniusi módosításának megismerése, feldolgozása, különös tekintettel a tartalmi szabályozásra vonatkozó új rendelkezésekre.

Határidő: 2003. december

Felelős: igazgató

2. Az iskolai nevelés és oktatás tartalmi szabályozását szolgáló dokumentumok (NAT, kerettantervek, pedagógiai program, nevelési program és helyi tanterv) megváltozott szerepének és tartalmi összetevőinek megismerése, feldolgozása.

Határidő: 2003. december

Felelős: igazgató

3. A fenntartó döntésének beszerzése arról, hogy az intézménynek 2004. április 15-e és 2004. június 30-a között mikor kell benyújtania jóváhagyásra a felülvizsgált és módosított pedagógiai programját.

Határidő: 2003. december

Felelős: igazgató

2. A nevelőtestület feladatainak megtervezése és ütemezése a pedagógiai program felülvizsgálatára

1. Nevelőtestületi döntés a helyi tantervvel kapcsolatos néhány kérdésről:

- Hogyan készíti el helyi tantervét az iskola: saját munkával; egy másik helyi tanterv átvételével; egy kerettanterv helyi tantervként való alkalmazásával?
- Másfajta jelölést, esetleg szöveges értékelést kíván-e alkalmazni a nevelőtestület a tanuló értékelésére az érdemjegyek és az osztályzatok helyett?
- Lesznek-e a helyi tantervben olyan tantárgyak, amelyekből a tanulók teljesítményét nem kell értékelni, minősíteni?
- Szervez-e az iskola valamely témakör oktatására projektoktatást?
- A tanulók számára milyen kötelező iskolán kívüli foglalkozásokat szervez az iskola, és honnan teremti meg ezek pénzügyi fedezetét?
- A 2008/2009 tanévtől kezdve milyen lesz a szakrendszerű és a nem szakrendszerű oktatás aránya az 5-6. évfolyamon?

Határidő: 2004. január

Felelős: igazgató

2. A közoktatási törvény módosításából adódó tantestületi feladatok meghatározása, számbavétele, az elhatározott feladatok ütemezése 2004. június 30-ig (határidők kitűzése; munkacsoportok megalakítása az egyes feladatok elvégzésére; felelősök kijelölése).

Határidő: 2003. december

Felelős: igazgató

3. Az iskola helyi tantervének felülvizsgálata és módosítása a megváltozott Nemzeti alaptanterv, illetve kerettanterv alapján

1. A megváltozott Nemzeti alaptanterv megismerése.

Határidő: 2004. január

Felelős: igazgató, szaktanárok

2. Az Oktatási Miniszter által kiadott kerettanterv megismerése.

Határidő: 2004. február

Felelős: igazgató, szaktanárok

3. A jelenleg hatályos helyi tanterv továbbra is érvényben maradó szakaszainak felülvizsgálata és esetleges módosítása

- a megváltozott jogszabályi rendelkezések,
- a megváltozott NAT és kerettanterv,
- a pedagógusok gyakorlati tapasztalatai,
- az iskolahasználók véleménye

alapján. (E feladaton belül különös figyelmet kell fordítani a megváltozott tanulói óraszámokra!)

Határidő: 2004. május

Felelős: a helyi tanterv felülvizsgálatára alakult munkacsoportok

4. A helyi tanterv új szakaszainak kidolgozása:

- az egyes modulok értékelése és minősítése, valamint ennek beszámítása az iskolai évfolyamok sikeres befejezésébe;
- a középszintű érettségi vizsga témakörei;
- a tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek;
- az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai;

- az iskolai írásbeli beszámoltatásoknak a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya;
- az otthoni, illetve a napközis és a tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli házi feladatok meghatározásának elvei és korlátai;
- szakiskola esetében, hogy a szakmai előkészítő és szakmai alapozó oktatás, illetve szakközépiskola esetében a szakmai orientáció és a szakmacsoportos alapozó oktatás keretében elsajátított ismereteket mely tantárgyak keretei között értékeli és minősíti az iskola.

Határidő: 2004. május

Felelős: a helyi tanterv felülvizsgálatára alakult munkacsoportok

4. A nevelési program felülvizsgálata és módosítása

1. A nevelőtestület elméleti felkészülése a nevelési program új fejezeteinek kidolgozására: a pedagógiai elmélet és gyakorlat, az eddigi kezdeményezések megismerése, feldolgozása az egyes új részekkel kapcsolatosan.

Határidő: 2004. március

Felelős: igazgató, a témákban érintett szaktanárok

2. Az iskolahasználók igényeinek, elvárásainak, javaslatainak feltárása, megismerése nevelési program új fejezeteivel kapcsolatosan.

Határidő: 2004. április

Felelős: a nevelési program felülvizsgálatára alakult munkacsoportok

3. A jelenleg hatályos nevelési program továbbra is érvényben maradó szakaszainak felülvizsgálata és esetleges módosítása

- a megváltozott jogszabályi rendelkezések,
- a pedagógusok gyakorlati tapasztalatai,
- az iskolahasználók véleménye alapján.

Határidő: 2004. május

Felelős: a nevelési program felülvizsgálatára alakult munkacsoportok

4. A nevelési program új fejezeteinek összeállítása:

- egészségnevelési program,
- környezeti nevelési program.

Határidő: 2004. május

Felelős: a nevelési program felülvizsgálatára alakult munkacsoportok

5. A pedagógiai program módosítása

1. A módosított nevelési program és helyi tanterv összeállítása, megfogalmazása.

Határidő: 2004. június

Felelős: igazgató, a nevelési program felülvizsgálatára alakult munkacsoportok

2. A módosított pedagógiai program véleményeztetése az iskolai szervezetekkel.

(Az iskolaszékkel kötelező!)

Határidő: 2004. június

Felelős: igazgató

3. A módosított pedagógiai program nevelőtestületi elfogadása.

Határidő: 2004. június

Felelős: igazgató

4. A módosított pedagógiai program eljuttatása a fenntartóhoz jóváhagyásra.

Határidő: 2004. június

Felelős: igazgató

5. A módosított pedagógiai program nyilvánosságra hozatala.

Határidő: 2004. augusztus

Felelős: igazgató